

RIKSDAGENS PROTOKOLL

Nr 13

FÖRSTA KAMMAREN

1964

1—2 april

Debatter m. m.

Onsdagen den 1 april

Sid.

Anslag under tionde huvudtiteln:

Bidrag till kursverksamheten vid statens institut för hantverk och industri	3
Företagarföreningarnas administrationskostnader	10
Avlöningsanslaget till statens pris- och kartellnämnd	15
Omkostnadsanslaget till statens pris- och kartellnämnd	17
Om utökning av personalen vid patent- och registreringsverket	17
Fonden för idrottens främjande	19
Om statsbidrag till Sveriges schackförbund	29
Fonden för friluftslivets främjande	30
Statens hantverks- och industrilånefond	33
Uppförande av en gemensam administrationsbyggnad för Svenska turisttrafikförbundet m. fl.	34
Särskilt investeringsavdrag för industriens maskinanskaffningar	38
Skadestånd på grund av brott	53
Interpellation av herr Kristiansson, Axel, ang. ersättning för vissa skörde-skador i Halland	57

Torsdagen den 2 april

Interpellation av herr Jonasson om avsättningen av överskottet å matpotatis, m. m.	61
---	----

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 1 april

	Sid.
Gemensam omröstning ang. rätten till avdrag vid beskattningen för folkpensionsavgift	3
Statsutskottets utlåtande nr 10, ang. utgifterna inom handelsdepartementets verksamhetsområde	3
— nr 34, ang. uppförande av en för Svenska turisttrafikförbundet m. fl. institutioner gemensam administrationsbyggnad (Sverigehuset) på Blanchetomten i Stockholm	34
— nr 35, ang. ändring i riktlinjerna för den statliga exportkreditgarantiverksamheten	38
— nr 36, ang. tillbyggnad av Institutet för metallforskning	38
Bevillningsutskottets betänkande nr 23, ang. särskilt investeringsavdrag i vissa fall vid taxering till statlig inkomstskatt, m. m.	38
Bankoutskottets utlåtande nr 12, ang. granskning av riksbankens och riksgäldskontorets styrelse och förvaltning	53
Första lagutskottets utlåtande nr 12, ang. målsägandes möjligheter att utfå skadestånd, m. m.	53

Onsdagen den 1 april

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Företogs jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning över följande av bevillningsutskottet i dess memorial nr 30 föreslagna samt av båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Den, som i likhet med första kammaren vill, att riksdagen skall bifalla vad bevillningsutskottet hemställt under punkten A) i betänkande nr 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har riksdagen i likhet med andra kammaren avslagit Kungl. Maj:ts proposition nr 18.

Sedan efter given varsel kammarens ledamöter intagit sina platser och voteringspropositionen uppläst, verkställdes omröstningen medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 70.

Efter det protokoll över omröstningen blivit uppsatt, justerat och avsänt till andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 227, som upplästes och varav inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 108 ja och 110 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 181 ja och 180 nej, vadan beslut i frågan blivit av riksdagen fattat i överensstämmelse med ja-propositionen.

Justerades protokollen för den 17, 18, 19 och 20 nästlidne mars.

Föredrogs och bordlades ånyo statsutskottets utlåtande nr 37.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1964/65 inom handelsdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—14

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 15

Ang. bidrag till kursverksamheten vid statens institut för hantverk och industri

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Statens institut för hantverk och industri: Bidrag till kursverksamheten m. m. för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 565 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebar,

att ett belopp av cirka 20 000 kronor skulle frigöras under förevarande anslag genom överförande till institutets avlöningsanslag av avlöningskostnaden för en befattningshavare;

att för bestridande av kostnader för institutets fortbildningsverksamhet inom sågverksområdet skulle anvisas 30 000 kronor;

samt att för täckande av oförutsedda utgifter skulle anvisas 50 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Stefanson m. fl.* (I: 197) och den andra inom and-

Ang. bidrag till kursverksamheten vid statens institut för hantverk och industri

ra kammaren av herr *Nordgren m. fl.* (II: 242), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte till Statens institut för hantverk och industri: Bidrag till kursverksamheten m. m. för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 665 000 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 197 och II: 242, till Statens institut för hantverk och industri: Bidrag till kursverksamheten m. m. för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 565 000 kronor.

Reservation hade avgivits av fröken *Andersson* samt herrar *Axel Johannes Andersson*, *Per Jacobsson*, *Nils Theodor Larsson*, *Akerlund*, *Sundin*, *Harry Carlsson*, *Ståhl*, *Nilsson* i Göingegården, *Eliasson* i Sundborn, *Bohman*, *Antonsson*, *Nelander* och *Källstad*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 197 och II: 242, till Statens institut för hantverk och industri: Bidrag till kursverksamheten m. m. för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 665 000 kronor.

Herr **CARLSSON, HARRY**, (fp):

Herr talman! Den fråga som nu föreligger till behandling gäller anslag till statens institut för hantverk och industri och dess kostnader för kursverksamhet m. m. Enligt propositionen är det föreslaget ett belopp av 565 000 kronor för nästa budgetår. Det innebär visserligen ett något högre anslag än föregående år i kronor räknat, men statens andel i de beräknade totala kostnaderna för denna verksamhet blir lägre än närmast föregående år.

I motion nr 197 i denna kammare yrkas att anslaget höjes med 100 000 kronor, alltså till 665 0000 kronor. Motive-

ringen framgår tydligast i ett avsnitt på sid. 12 i nämnda motion, där det heter: »Att den omfattande verksamhetsökningen vid institutet svarat mot ett starkt behov inom näringslivet är ostridigt. Deltagarantalet i institutets kurser samt antalet rådgivningsuppdrag vittnar härom. Den tekniska utvecklingen har även medfört, att institutets kurser blivit väsentligt mera avancerade och i många fall mera grundliga än tidigare. Kostnaderna för lärare, undervisningsmateriel och administration har härigenom blivit relativt högre. Den ambulera kursverksamheten har på begäran av yrkesmän ute i landsorten också kraftigt ökat, vilket medfört ytterligare kostnader. Institutet anser det också vara synnerligen angeläget att främja en kursverksamhet ute i landet. De ökande utgifterna och den sjunkande statsanslagsprocenten har framvingat allt högre kursavgifter, och dessa måste nu anses ha nått en sådan höjd (150—250 kronor per vecka) att ytterligare höjning är orealistisk. Institutets förutsättningar att i framtiden kunna fullgöra sina arbetsuppgifter kan allvarligt försämrats, därest icke anslaget justeras upp, så att det mer än för närvarande motsvarar verksamheten över detsamma.»

Även utskottsmajoriteten har sagt några välvilliga ord på sid. 7 i föreliggande utlåtande, där det heter att utskottet till fullo inser betydelsen av den vid hantverksinstitutet bedrivna kursverksamheten.

Man kan då fråga: Vad händer om motionärernas och reservanternas yrkande inte blir bifallet? På denna fråga fick femte avdelningen klart besked vid det studiebesök som avdelningen gjorde på institutet i samband med frågans behandling. Vi blev väl informerade om den verksamhet som bedrivs såväl inom institutet som kenom kurser ute i landet. Vi fick redogörelse för det kursprogram som uppgjorts och kostnaderna för dess genomförande. Det blev även fullt klarlagt att en nedskärning

Ang. bidrag till kursverksamheten vid statens institut för hantverk och industri av kursprogrammet var ofrånkomligt om inte en höjning av statsbidraget kunde bifallas.

Frågan är alltså i dag om vi anser oss ha råd att öka anslaget med 100 000 kronor och därmed göra det möjligt för hantverksinstitutet att genomföra det uppgjorda kursprogrammet eller medverka till att kursernas antal måste nedskäras, och detta i en tid då vårt näringsliv behöver detta stöd mer än någonsin. Vi reservanter anser det vara en väl motiverad investering från statens sida till stöd åt vårt näringsliv i denna tid, då konkurrensen blir allt hårdare och särskilt hantverk och småindustri har svårighet att hålla jämn takt med den tekniska utvecklingen. Därför, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen vid denna punkt av fröken Andersson m. fl.

Herr STEFANSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få ta till orda i egenskap av motionär i denna fråga.

Jag vill först peka på det förhållandet, att den mycket starka tekniska utvecklingen i våra dagar medför problem för många branscher och många yrken, som måste anpassa sig till mycket snabba och genomgripande förändringar av arbetsmetoder och produktionsinriktning. Om ett företag i denna omställningsprocedur skall ha möjlighet leva vidare, måste det följa med utvecklingen och anpassa sin produktionsapparat efter densamma.

Detta kräver först och främst tillgång till kapital för rationalisering, för investeringar i nya maskiner, ofta ombyggnad av verkstäder och inköp av nya maskiner och nya material. Men det kräver även — vilket är minst lika viktigt — att det yrkeskunnande, som företaget har till sitt förfogande, alltid hålls aktuellt och successivt förnyas i takt med den tekniska utvecklingen.

Statens institut för hantverk och industri har här en stor uppgift att fylla,

dels genom sin försöks- och provningsverksamhet, som har till uppgift att omsätta vetenskapens och forskningens landvinningar inom tekniken till praktisk tillämpning inom arbetslivet, bl. a. genom att pröva nya material och nya hjälpmedel, dels även genom sin informations- och kursverksamhet, som till företagen skall förmedla kunskaper och informationer från den försöksverksamhet som institutet bedriver.

Beträffande kursverksamheten förtjänar det också att framhållas, att verksamheten fått allt större betydelse när det gäller att tillgodose de mindre företagens behov av ökade kunskaper i företagsekonomi, företagsledning och med försäljning sammanhängande frågor. Runt om i landet arrangerar institutet, i samarbete med organisationer och andra institutioner som verkar på samma område, kurser i sådana ämnen. Kursverksamheten har på detta område utbyggt betydligt under de senaste åren, och planer föreligger på en ytterligare intensifiering av denna verksamhet.

Frågan om institutets utrustning har inte denna gång tagits upp i någon motion, men jag vill här framhålla nödvändigheten av att institutets maskiner och apparatur hålls à jour med den snabba expansion som sker inom tekniken.

Institutets styrelse har i sina riksdagspetita föreslagit en höjning av anslaget till utrustning med 100 000 kronor från 400 000 till 500 000, men detta har inte vunnit departementschefens gehör, utan han föreslår bibehållande av det gamla anslaget på 400 000 kronor. Jag vill bara framhålla att det beloppet motsvarar ungefär 10 procent av värdet av institutets hela maskinpark och således en förslitningstid på tio år, vilket naturligtvis är en rätt lång tid och otillfredsställande för ett institut som bör ha en modern maskinpark.

Motionärerna har koncentrerat sitt intresse till kursbidraget, d. v. s. det bidrag varifrån försöks- och kursverk-

Ang. bidrag till kursverksamheten vid statens institut för hantverk och industri

samhet i huvudsak skall bestridas. Herr Carlsson har redan redogjort för hur det bidraget har behandlats i propositionen i den föreliggande motionen och i utskottsutlåtandet. Jag vill därtill följande.

Verksamheten vid statens institut för hantverk och industri har vuxit mycket under de senaste tio åren. Redan namnändringen — institutet hette för ett år sedan statens hantverksinstitut och har nu ändrat namn till statens institut för hantverk och industri — är en följd av utvecklingen och visar att institutet på sitt program har fått ta upp nya verksamhetsgrenar i takt med utvecklingen inom näringslivet. År 1953/54 var den totala omslutningen i runt tal 1,3 miljoner kronor, och innevarande år blir omslutningen uppskattningsvis 3,5 å 4 gånger så stor, d. v. s. 4,5 å 5 miljoner. Det statliga stödet, till vissa löner, omkostnader och driftbidrag, har emellertid inte stigit i samma takt. Statens bidrag till hela verksamheten — alltså inte bara kursbidraget, utan också bidragen till löner och administration — uppgick under 1953/54 till 52 procent av hela omslutningen, alltså drygt hälften av den totala budgeten, men i år synes statsstödet räcka till i runt tal endast en tredjedel, uppskattningsvis 34 procent. Det är en väsentlig nedgång i statens andel av kostnadstäckningen under dessa tio år.

Det minskade, för varje verksamhetsår allt lägre statsstödet har medfört att kursavgifterna fått höjas, och man har nu kommit upp i avgifter som saknar all motsvarighet i samhällelig utbildnings- och fortbildningsverksamhet. Den genomsnittliga kursavgiften torde nu röra sig kring 150 å 200 kronor per vecka. Det kan inte vara rätt att dylika avgifter skall uttagas av den mängd — för närvarande cirka 14 000 per år — småföretagare och yrkesmän varav många anställda, som bevisar institutets kurser.

Den höjning av driftsanslaget, som Kungl. Maj:t föreslår och som på pap-

peret utgör 80 000 kronor, vartill kommer en nyinrättad materialförvaltartjänst, uppskattningsvis värderad till 20 000 kronor, alltså sammanlagt 100 000 kronor, innebär en höjning endast på papperet och inte i verkligheten. 50 000 kronor utgör ersättning för under tidigare år uppburet extra bidrag från Centralfonden för anställda inom sågverksområdet och skogsindustrien. Redan i fjol signalerades från Centralfonden att anslaget skulle upphöra. En motion framlades vid fjolårets riksdag om »ersättning» genom ökat driftbidrag. Genom underhandlingar mellan departementet och Centralfonden blev emellertid »ersättningen» obehövlig. Centralfonden skulle även för 1963/64 ge sitt anslag. Men nu är det stopp. Dessa 50 000 kronor utgör alltså ingen förstärkning av institutets resurser.

Resterande 50 000 kronor utgör en »reservfond», som skall ställas till departementets förfogande att på ansökan från institutet kunna användas till bidrag för att täcka extraordinära, ej förutsedda utgifter. Jag kan som exempel nämna verkningarna av smittkoppepidemien förra året eller de statliga löneförhandlingarna. Smittkoppepidemien vållade en väsentlig minskning av institutets inkomster och ställde institutet i en situation som inte var förutsedd. Institutets styrelse anser att man behöver en buffert för att täcka oförutsedda utgifter. Vad gäller de statliga löneförhandlingarna blir institutet, när dessa förhandlingar avslutas i maj eller juni, tvunget att betala lönetillägg retroaktivt från den 1 januari. Med den nuvarande avlöningssumman på den fria staten innebär varje procents lönetillägg en retroaktiv lön, som för sex månader stiger till 8 000 å 10 000 kronor. Varje procent gör 8 000 å 10 000 kronor! Det är bl. a. för att kunna möta dylika utanför institutets inflytande stående utgiftsökningar som denna hos departementet liggande reservfond skall komma till användning.

Genom att ingen ökning av driftbi-

Ang. bidrag till kursverksamheten vid statens institut för hantverk och industri

draget de facto föreslås blir institutets utgångsläge nästa år ytterligare försämrerat. Varje procents löneökning — genom löneförhandlingarna — kommer att innebära en merbelastning av 15 000 å 20 000 kronor. En löneökning med 3 å 4 procent, vilket genomsnittligt ej torde vara otroligt, skulle alltså komma att innebära 50 000 å 80 000 kronor i ökade kostnader för institutet under budgetåret 1964/65. Därtill kommer övriga kostnadsökningar. Föreläsararvodena — institutet måste ofta anlita experter utifrån — blir allt dyrare. Undervisningsmateriel blir dyrare, och detsamma gäller resekostnader samt expenser i övrigt. Det är helt enkelt orimligt att här blunda för verkligheten. Den av Kungl. Maj:t föreslagna ökningen är i realiteten ingen höjning utan betyder endast status quo. Institutet, som visat en stor verksamhetsökning, blir tvunget att skära ner sin verksamhet i stället för att i en tid då behovet att följa med i den tekniska utvecklingen är enormt kunna öka densamma.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid denna punkt avgivna reservationen.

Jag ber sedan, herr talman, att i detta sammanhang även få säga några ord om en annan punkt, som också gäller information och rådgivning åt mindre och medelstora företag, nämligen företagareföreningarnas verksamhet. Jag tar upp den saken redan nu, eftersom det ju även där gäller i stort sett samma område som det vi nu närmast diskuterar.

En av företagareföreningarnas uppgifter är att hjälpa de mindre företagen med en anpassning till den mycket snabba strukturuomvandling som sker inom det svenska näringslivet. Föreningarna skall dessutom hjälpa företagen att utnyttja nya arbets- och produktionsmetoder. Dessutom är det deras uppgift att ge de mindre företagen stöd vid finansieringen av den nödvändiga rationaliserings- och omvandlingsprocessen, och deras rådgivande verksamhet är här av utomordentlig betydelse.

Jag behöver här inte närmare utveckla min och folkpartiets inställning till företagareföreningarna. Det torde vara alltför väl känt att vi högt uppskattar företagareföreningarnas verksamhet. Jag anser liksom motionärerna under punkten om företagareföreningarna, att det är befogat att riksdagen här bifaller det anslagsäskande som framställts av företagareföreningarnas förbund. Jag ber, herr talman, att senare få återkomma med yrkande om bifall till den vid denna senare punkt avgivna reservationen.

Häri instämde herr *Mattsson* (cp).

Herr SVENSSON, RIKARD, (s):

Herr talman! Jag skall inte ge mig in på hela det område som den föregående talaren har berört, utan vill bara konstatera att vad gäller hantverksinstitutets verksamhet har det inom såväl avdelningen som utskottet rätt fullständig enighet om att denna verksamhet är mycket betydelsefull och spelar en mycket stor roll. Vad man däremot har blivit oense om är anslagets storlek. Motionärerna har begärt en höjning med 100 000 kronor utöver vad Kungl. Maj:t förordat, och avdelningsmajoriteten har stannat för att yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag, vilket som redan sagts innebär en uppräkningsmedel på 80 000 kronor, eller om man är välvillig 100 000 kronor, jämfört med anslaget innevarande budgetår. Även om herr Stefanson säger att det är siffror bara på papperet, får man väl konstatera att det rör sig om en uppräkningsmedel.

Avdelningen har vid behandlingen av denna punkt, såsom herr Carlsson nämnde, besökt institutet och fått informationer om dess verksamhet. Vi har funnit den vara mycket intressant och välskött. Vid det besöket ställdes frågan, vad som skulle hända därest motionerna inte bifölls, och man svarade då, som också herr Carlsson nämnde, att det kanske skulle bli nödvändigt att inskränka på kursverksamheten, men man

Ang. bidrag till kursverksamheten vid statens institut för hantverk och industri

nämnde även som ett alternativ att höja kursavgiften. Också denna senare möjlighet finns alltså, och den har väl tidigare tillämpats vid några tillfällen.

Frågan blir då hur långt kursavgiften kan höjas och när man har nått den övre gränsen. I den frågan är ju meningarna delade. Herr Stefanson menade att man redan nu var vid denna övre gräns, och det är möjligt; jag skall inte uttala något omdöme därvidlag. Men det framgår ändå av de uppgifter vi fick, att avgiften för en högt kvalificerad kurs ligger, såsom här nämndes, vid cirka 150 kronor i månaden. Det är tydligt att denna avgift har stått oförändrad ganska länge, och den har i varje fall inte höjts i takt med det statliga stödet; herr Stefanson har nämnt denna siffra redan tidigare år, och jag har därav dragit den slutsatsen att avgiften varit oförändrad en tid.

Utskottsmajoriteten har inte funnit anledning att frågå Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt, och jag ber att med det nu anförda få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr STEFANSON (fp):

Herr talman! Jag antar att det var en liten felsägning av utskottets ärade talesman, när han sade att kursavgiften var 150 kronor i månaden. (Herr Svensson, Rikard: Det skulle vara 150 kronor i veckan.) Tack, det var detta jag ville rätta. Avgiften är alltså 150—200 kronor i veckan.

Sedan vill jag liksom herr Carlsson relatera vad utskottet säger i utlåtandet: »Vid sin prövning av anslagsfrågan har utskottet — som till fullo inser betydelsen av den vid hantverksinstitutet bedrivna kursverksamheten — uppmärksammat att svårigheter föreligger att inom ramen för riksdagsanslaget, vilket är reservationsanslag, tillgodose automatiska kostnadsökningar, bl. a. i samband med ändringar i den allmänna lönenivån för statsanställda m. fl. Detta förhållande torde emellertid ha i viss

mån beaktats i statsverkspropositionen vid beräkning av 50 000 kr. för att vid behov täcka oförutsedda utgifter.»

Utskottet har besökt institutet, och de båda utskottsledamöter som yttrat sig i debatten har betygat att de inser nyttan av denna kursverksamhet och finner det riktigt att den expanderar i takt med behovet. Detsamma säger utskottsmajoriteten, som också i sin skrivning funnit att det nu utgående kursbidraget inte är till fyllest. Man måste ju tolka utskottets skrivning så, då det säger att svårigheter föreligger att inom ramen för de medel, som ställes till institutets förfogande, upprätthålla en effektiv kursverksamhet.

Även utskottsmajoriteten har alltså en välvillig inställning, men när det sedan gäller praktiskt handlande följer inte välviljan med, utan då yrkar man avslag på motionärernas framställning om en rimlig anslagsökning. Jag tycker att sympatitytringarna i utskottets skrivning inte stämmer riktigt överens med detta praktiska handlande.

Herr CARLSSON, HARRY, (fp):

Herr talman! Bara en kort replik till herr Svensson.

När vi var på hantverksinstitutet och lyssnade på den mycket förnämliga föredragningen, fick i varje fall jag den uppfattningen, att man inom institutet ställde sig mycket skeptisk till att kunna höja kursavgiften ytterligare. Därjämte framhölls det att kostnaderna här i Stockholm, där de flesta kurserna är förlagda, har stigit avsevärt för kursdeltagarna. Därför ansåg man det svårt att höja kursavgifterna ytterligare.

Herr WALLMARK (h):

Herr talman! Jag är tillsammans med herr Stefanson motionär i detta ärende. Anledningen till att jag tar till orda är emellertid att jag har förmånen att sedan några år sitta med i styrelsen för hantverksinstitutet och således haft möjlighet att följa dess verksamhet.

Ang. bidrag till kursverksamheten vid statens institut för hantverk och industri

Jag är på samma linje som utskottets talesman, nämligen att vi i första hand bör gå vägen över kursavgifterna och höja dem i takt med andra avgifter. Jag har emellertid funnit att vi inte kan höja avgifterna ytterligare, och detta av flera skäl. Ett skäl är att de kursavgifter, som tillämpas när det gäller de kommunala yrkesskolorna, är väsentligt lägre. Jag tror f. ö. att institutet ligger högst med sina avgifter av samtliga jämförbara institutioner. Med hänsyn till angelägenheten av att föra ut de tekniska nyheterna till yrkesmännen borde det statliga stödet därför vara större än för närvarande. Det har relativt sett sjunkit varje år. En begränsning av det statliga stödet till det belopp, som nu föreslagits av Kungl. Maj:t, kommer helt enkelt att innebära att kursverksamheten måste begränsas i jämförelse med behovet och efterfrågan. Det är för övrigt ganska märkligt att se med vilken — jag vågar använda ordet — snålhet ett anslag som detta behandlas, då vi i andra sammanhang diskuterar betydligt större anslag för exempelvis arbetsmarknadsstyrelsens kursverksamhet.

Det statliga stödet i förevarande fall är ganska ringa i förhållande till de totala kostnaderna. De stora kostnaderna ligger nämligen i förlorad arbetsförtjänst och förlorad produktivitet under den tid då deltagarna är borta från företaget, och det tror jag vi skall ha i minnet. Skillnaden kanske är den att institutet arbetar med litet mindre åthävor och inte driver en sådan PR-verksamhet som andra verk. Institutet uppmärksammas därför inte på samma sätt.

Jag vill tillägga att verksamheten, ehuru den måhända av de flesta uppfattas som angelägen och önskvärd särskilt för hantverkare och småföretagare, ingalunda är till enbart för dem. Eftersom jag själv tillhör ett större företag, vill jag framhålla att de erfarenheter och kunskaper, som finns på institutet, i allt större utsträckning utnyttjas av de större företagen, som fin-

ner det önskvärt att låta specialister utbilda sig i de senaste framstegen på ifrågavarande område. Kostnaderna bäres ändå till den alldeles övervägande delen av företagen. För de mindre företagen kan det emellertid vara ett visst problem att klara kostnaderna, och därför behövs detta statliga stöd. Uppräkningen, som i realiteten endast är 50 000 kronor, täcker inte ens de merkostnader som har uppkommit sedan föregående år.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr SVENSSON, RIKARD, (s):

Herr talman! Med anledning av herr Stefansons yttrande vill jag bara konstatera att den utvecklingskurva, som vi fick del av vid besöket på institutet, visar att just under de sista åren — inte minst herr Stefanson talade ju om hur besvärligt det då var — utvecklingen inom institutet gått framåt kraftigast. Tydligt har således inte felbedömningen av stödet varit så stor; eljest skulle väl inte utvecklingskurvan visa denna stigande tendens.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Stefanson begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 10 punkten 15, röstar

Ja;

Anslag till företagareföreningarnas administrationskostnader

Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Stefanson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 74;
Nej — 66.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Punkten 16

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 17**Anslag till företagareföreningarnas administrationskostnader**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels medgiva, att statsgaranti för lån till hantverks- och industriföretag m. m. finge under budgetåret 1964/65 beviljas intill ett belopp av 55 000 000 kronor, dels ock till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 800 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Mattsson m. fl.* (I: 544) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Eliasson* i Sundborn och *Wahrendorff* (II: 654), i vilka motioner, såvitt nu vore i fråga, hemställdes, att riksdagen måtte besluta

att till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 2 000 000 kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på återopade grunder hemställt, att riksdagen måtte

a) medgiva, att statsgaranti för lån till hantverks- och industriföretag m. m. finge under budgetåret 1964/65 beviljas intill ett belopp av 55 000 000 kronor;

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 544 och II: 654, såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 1 800 000 kronor.

Reservation hade anförts av fröken *Andersson* samt herrar *Axel Johannes Andersson*, *Per Jacobsson*, *Nils Theodor Larsson*, *Åkerlund*, *Sundin*, *Harry Carlsson*, *Ståhl*, *Nilsson* i Göingegården, *Eliasson* i Sundborn, *Bohman*, *Antonsson*, *Nelander* och *Källstad*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under b hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 544 och II: 654, såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Herr *Stefanson* har redan varit inne på denna punkt när han talade om punkten 15. Även om så inte skett, skulle jag dock ha fattat mig mycket kort.

Det gäller alltså här företagareföreningarnas administrationskostnader till vilka, som vi nyss hörde, Kungl. Maj:t har föreslagit 1 800 000 kronor, vilket utgör en höjning med en halv miljon kronor jämfört med i år. Reser-

Anslag till företagareföreningarnas administrationskostnader

vanterna yrkar nu ytterligare en höjning med 200 000 kronor, alltså upp till 2 miljoner kronor frånsett räntegarantierna. Jag minns inte om herr Stefanson nämnde det, men detta är ju den summa som Företagareföreningarnas förbund har beräknat anslagsbehovet till.

Jag behöver inte — och det behövde inte herr Stefanson heller — gå in på någon lamentation över företagareföreningarnas stora betydelse. Den känner vi allesammans till. Vad jag har tyckt vara mest allvarligt i detta sammanhang är att den rådgivande verksamheten i så pass hög grad har försvårats på grund av de otillräckliga resurserna. Bland annat därför har jag helt och fullt gått med på denna reservation, till vilken jag, herr talman, yrkar bifall.

Herr SÖDERBERG (s):

Herr talman! Reservanterna säger att den framställning som i motionerna har gjorts om ökat bidrag till företagareföreningarna är ytterst välmotiverad. Det kan man väl säga om många av de framställningar som har gjorts här vid denna riksdag om höjningar av olika anslag, att de är i allra högsta grad välmotiverade. Men trots att jag nu själv arbetar inom företagareföreningarnas verksamhetsområde måste jag ändå säga mig, att om vi nu, som vi väl ändå måste göra här i riksdagen, får lov att göra en avvägning mellan olika ändamål, kan jag inte finna att just denna punkt skulle vara den där man absolut måste vara med och medverka till en förhöjning av anslaget. Jag vill hänvisa till — vilket även fröken Andersson gjorde — att det här ändå har skett en höjning med en halv miljon kronor, vilket väl måste anses vara en ganska god höjning.

Jag vill för min del betyga att handelsdepartementet under senare år har ägnat dessa frågor betydligt större omsorg än tidigare och varit betydligt välvilligare när det gällt att ställa an-

slagsmedel till förfogande. Jag kan därför inte vitsorda att företagareföreningarna har någon anledning till så stort missnöje.

Fröken Andersson säger även att den rådgivande verksamheten har försvårats. Jag vet inte vad hon bygger detta uttalande på, ty i varje fall jag har inte i den verksamhet som vi inom företagareföreningarna bedriver kunnat märka att den på något sätt har försvårats av det skälet att man inte skulle få denna höjning på 200 000 kronor.

Herr Stefanson var inne på frågan om företagareföreningarnas information och rådgivning till de mindre företagen. Jag tyckte inte att jag hade anledning att lägga mig i den tidigare debatten beträffande hantverksinstitutet, men när man bedömer frågan om företagareföreningarnas verksamhet — alltså verksamheten till förmån för småföretag och för hantverk — får man ändå komma ihåg att hantverksinstitutet och företagareföreningarna i vissa fall här sysslar med ungefär samma frågor. Jag tror nog, herr Stefanson, att vi är överens om att det krävs en samordning mellan företagareföreningarnas verksamhet och hantverksinstitutets verksamhet.

När herr Harry Carlsson talar om att kursverksamheten huvudsakligen är förlagd till Stockholm, bör han komma ihåg att det ligger så till att hantverksinstitutet numera har börjat att bygga ut sin verksamhet ute i landet, i Norrbotten — Luleå — och även i andra delar av landet. Jag vet inte om det ännu är klart, men man undersöker även möjligheterna att förlägga verksamhet bl. a. till Göteborg. Man kommer då åter in på frågan om det inte föreligger en viss risk för att företagareföreningarnas tjänstemän och hantverksinstitutets kommer att syssla med ungefär samma frågor. Jag tror därför att en av de saker som måste tas upp i den utredning som handelsministern har tillsatt beträffande företagareföreningarnas organisation och som

Anslag till företagareföreningarnas administrationskostnader

väl närmast har tillsatts med anledning av den Näslundska lokaliseringsutredningen, är frågan om hur den rådgivande verksamheten till mindre företag och hantverk bör vara ordnad och i vilken grad samordning kan ske mellan hantverksinstitutet och företagareföreningarna så att man inte sysslar med samma saker utan bedriver en effektiv verksamhet. Jag vill också säga att det väl även i detta sammanhang bör prövas, vilka tjänster som företagareföreningarna kostnadsfritt bör ställa till företagarnas förfogande samt om det inte vore rimligt att i högre grad än hittills sker ta ut avgifter för en del av den rådgivning som nu ges av företagareföreningarna.

Ja, herr talman! Jag har för min del kommit fram till att hantverkarna och småföretagarna med den behandling detta ärende har fått i handelsdepartementet under de senare åren har all anledning att vara tacksamma för att det här sker en ständig utvidgning och ständig förbättring. Jag tycker att man har alla skäl att vara nöjd med den behandling ärendet har fått i år. Eftersom här har åberopats företagareföreningarnas förbunds framställning, där man har begärt 2 miljoner kronor, kan jag ändå, eftersom jag tillhör förbundets styrelse, säga att styrelsen och förbundet i stort sett är tacksamma för den behandling anslagsfrågorna fått, och jag vill härmed yrka bifall till utskottets förslag.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Det börjar bli riktigt trevligt! Herr Stefanson talar om punkt 17 under punkt 15, och herr Söderberg talar om punkt 15 under punkt 17. Men det skadar väl inte.

Herr Söderberg säger att det är frågan om en avvägning. Ja, tacka för det! Det är det ju alltid. Men jag trodde att jag stod på rätt säker grund när jag hänvisade till företagareföreningarnas egna önskemål. Herr Söderberg skall väl inte ta det som ett aprilskämt när

föreningarna begär en viss summa. Det tycker jag är litet farligt för framtiden. Handelsministern kan ju lätt få den uppfattningen att företagareföreningarna skär till i växten, så att dem skall vi inte bry oss så värst mycket om.

Herr Söderberg undrade varifrån jag fått uppgiften att den rådgivande verksamheten hade försvårats. Jag har fått upplysningar från företagare. Det finns ju flera företagarerepresentanter än herr Söderberg. Dessutom kan jag stödja mig på motionerna. I dem står det tydligt: »Särskilt gäller detta den rådgivande verksamheten, som kräver särskilda experter på olika områden. Bristande ekonomiska resurser har härvidlag varit svårt hämmande. Vid en upprustning av företagareföreningarnas verksamhet måste enligt vår mening framför allt detta förhållande uppmärksammas.»

Slutligen vill jag hundraprocentigt instämma med herr Söderberg, när han säger att den rådgivande verksamheten kan man ta ut avgifter för. Det som förvånar mig är att företagareföreningarna inte har tagit detta förhållande under övervägande, när de framställt sina petitioner.

Herr statsrådet LANGE:

Herr talman! Jag kanske bör beklaga att jag råkat komma in i ett replikskifte mellan fröken Andersson och herr Söderberg, men det var ett uttalande av fröken Andersson som uppkallade mig till ett kort inlägg.

Vi är väl alla medvetna om vilken erfaren ledamot av denna kammare fröken Andersson är, och vi vet dessutom vilken lång tid av tjänst i statsutskottet som fröken Andersson har bakom sig. Jag trodde inte att jag skulle behöva fästa fröken Anderssons uppmärksamhet vid att myndigheters och organisationers anslagsaskanden inte är det enda man har att gå efter, utan äskandena fordrar och förutsätter också en prövning. När vi gick igenom yrkandena i departementet — dessförinnan

Anslag till företagareföreningarnas administrationskostnader

hade de granskats av kommerskollegium — fann vi på den här punkten att företagareföreningarna beräknat sina inkomster i underkant och sina utgifter i överkant, och från den utgångspunkten ansåg vi att vi i det här läget utan förfång för verksamheten kunde föreslå ett mera begränsat anslag än det som äskats av företagareföreningarna själva.

Det var endast denna uppgift jag velat lämna. Jag har några siffror att anföra, men jag tror att de är välbekanta för utskottets ledamöter, och jag vill därför inte uppta tiden längre.

Herr STEFANSON (fp):

Herr talman! Jag begärde ordet när herr Söderberg talade om sambandet mellan företagareföreningarna och hantverksinstitutet. Jag vill bara helt kort deklarerat att jag i det avseendet i stor utsträckning hyser samma åsikter som herr Söderberg. Även jag anser att det på detta område inte skall göras något dubbelarbete, utan de bidrag som staten lämnar för rådgivningsverksamhet, försöksverksamhet och även kreditstöd åt de mindre företagen skall på olika håll samordnas så att man får ett så effektivt system som möjligt. Det förekommer redan nu ett gott samarbete mellan institutet och företagareföreningarna både när det gäller kursverksamheten och när det gäller den konsulterande och rådgivande verksamheten. Föreningarna hämtar i viss utsträckning expertis från institutet, men jag anser att detta samarbete kan utbyggas.

Vidare har frågan om företagareföreningarnas avgiftsdebitering varit uppe till diskussion i en replikväxling mellan herr Söderberg och fröken Andersson. Det är redan nu så att föreningarna debiterar avgifter för en del av den service- och konsultationsverksamhet som de bedriver. Jag vill emellertid, som sagt, bara framhålla att jag liksom herr Söderberg anser att här måste en samordning ske.

Herr SÖDERBERG (s):

Herr talman! Handelsministern sade till fröken Andersson vad jag hade för avsikt att säga. Jag tror att fröken Andersson är medveten om att när ett företag eller ett förbund lämnar in en framställning i oktober månad så sker inte detta i något aprilskämthumör. Det är således inte av den anledningen som Företagareföreningarnas förbund begärt två miljoner kronor för att sedan kunna nöja sig med ett mindre anslag. Det vore väl ändå ganska underligt om alla anslagsframställningar som görs till riksdagen från olika institutioner och organisationer skulle göras i den tron att de till alla delar skulle godkännas. Då är jag tämligen säker på att fröken Andersson i statsutskottet inte skulle vilja vara med om alla utgiftsökningar som skulle uppkomma och framför allt inte skulle vilja vara med om att betala alla de räkningar som sedan måste klaras upp.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Jag vill bara tacka herr handelsministern för de upplysningar som lämnats mig. Det var uppgifter som jag naturligtvis inte kände till förut. Men jag måste säga att jag börjar bli förvånad över företagareföreningarna. Här står handelsministern och säger att det förhåller sig på annat sätt, och det kanske finns belägg för detta. Men skall man i framtiden räkna med att företagareföreningarna, när de begär anslag eller säger att så och så mycket behöver de, beräknar inkomsterna för lågt och utgifterna för högt? Vad är det för styrelse som herr Söderberg och andra sitter i?

Herr SÖDERBERG (s):

Herr talman! Hur står det egentligen till med fröken Andersson i detta sammanhang? Om vi går till en punkt längre fram i statsutskottets utlåtande nr 10, där styrelsen för samma förbund har

Anslag till företagareföreningarnas administrationskostnader

begärt en ökning, kan jag i varje fall inte på den punkten finna fröken Andersson med bland reservanterna.

Herr statsrådet LANGE:

Herr talman! De uppgifter som låg till grund för mitt förra anförande var följande — jag kanske skall nämna dem för fröken Andersson, eftersom hon upplyste att de inte varit tillgängliga för henne.

Företagareföreningarna har beräknat sina kostnader under budgetåret 1964/65 till 6,3 miljoner kronor, medan kostnaderna enligt kommerskollegiets och departementets beräkningar borde stanna vid 5,7 miljoner kronor, vilket ändå är 1,2 miljoner kronor mera än under 1962/63. Vidare har föreningarna beräknat sina intäkter till 2,9 miljoner kronor, och departementet har på grund av inflytande räntor m. m. beräknat inkomsterna till 3,3 miljoner kronor. Där uppkommer diskrepanser som helt förklarar skillnaderna i anslagsäskandena.

Så kanske jag får säga några ord beträffande företagareföreningarna och Företagareföreningarnas förbund. Förbundet får naturligtvis gå på de uppskattningar som de enskilda föreningarna gör. Förbundet har knappast tillgång till något annat material. En annan sak är att de ansvariga myndigheterna, kommerskollegium och i sista hand departementet, har möjligheter att fingranska uppgifterna och därpå grunda sin bedömning.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Jag fäste mig vid statsrådets yttrande nyss angående företagareföreningarna och deras sätt att ta upp inkomster och utgifter. Statsrådet undervisade en gammal statsutskottsledamot om att man inte kunde ta alla dessa siffror alldeles på allvar, utan måste ta dem med en viss modifikation. Statsrådet kan säkert också betyga att när det från Kungl. Maj:t kommer fram-

ställningar som särskilt berör inkomster och dylikt, så händer det att inkomsterna är tilltagna en smula i underkant, och även på utgiftssidan händer det att det blir små diskrepanser. Det är orätt att särskilt lasta företagareföreningarna. — När jag har bedömt föreliggande ärende bekänner jag gärna, att vad Kungl. Maj:t har gjort genom att föreslå en höjning av företagareföreningarnas anslag med en halv miljon är värdefullt. Jag förstår att statsrådet tycker att det är otacksamt att man här går vidare och yrkar på just det belopp som föreningarna har äskat. Men, herr talman, vi får ändå ha klart för oss att om det skall bli något allvar med en aktiv lokaliseringspolitik, måste den i rätt stor utsträckning bygga även på företagareföreningarnas verksamhet. Skall företagareföreningarna kunna fylla de uppgifter man har tänkt sig, är det av värde att utvidgningar av verksamheten inte kommer med ett slag utan får växa fram så småningom. Ur den synpunkten förefaller det mig rimligt att man, trots den frikostighet som Kungl. Maj:t visat, tar steget fullt ut och försöker följa upp till vad föreningarna begärt. Det är bättre att bygga upp företagareföreningarnas verksamhet på det viset än att nödgas göra det alltför stötvis, när stunden kommer då vi måste göra allvar av vår önskan att främja en aktiv lokaliseringspolitik.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vartdera momentet av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i mom. a hemställt.

Sedermera gjorde herr talmannen i enlighet med de rörande mom. b förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det för-

Avlöningsanslaget till statens pris- och kartellnämnd

slag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Fröken *Andersson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 10 punkten 17 mom. b, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning.

Då herr talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 73;

Nej — 66.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkterna 18—52

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 53**Avlöningsanslaget till statens pris- och kartellnämnd**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för statens pris- och kartellnämnd, att tillämpas tills vidare från och med budget-

året 1964/65, dels ock till Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 2 964 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sveningsson* (I: 547) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Nordgren* och *Edlund* (II: 664), i vilka motioner, såvitt nu vore i fråga, hemställts, att riksdagen måtte dels för budgetåret 1964/65 till Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar anvisa 2 674 000 kronor, dels ock i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte vid detta års höstriktdag framlägga förslag om en ytterligare begränsning av verksamheten vid statens pris- och kartellnämnd från och med den 1 januari 1965.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 547 och II: 664, såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna under punkten införd avlöningsstat för statens pris- och kartellnämnd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65;

b) till Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 964 000 kronor.

Vid punkten hade reservation avgivits av fröken *Andersson* samt herrar *Akerlund*, *Nilsson* i Göingegården och *Bohman*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 547 och II: 664, såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa avlöningsstat för statens pris- och kartellnämnd för budgetåret 1964/65 in-

Avlöningsanslaget till statens pris- och kartellnämnd

om ramen av ett belopp av 2 674 000 kronor;

b) till Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 2 674 000 kronor;

c) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhölla, att Kungl. Maj:t måtte vid innevarande års höstriksdag framlägga förslag om en ytterligare begränsning av verksamheten vid statens pris- och kartellnämnd från och med den 1 januari 1965.

Herr ÅKERLUND (h):

Herr talman! I den vid denna punkt och punkten 54 av fröken Andersson m. fl. avgivna reservationen har yrkats på en begränsning av pris- och kartellnämndens verksamhet. Dels innebär yrkandet en minskning av personalen för nästa budgetår med i huvudsak de tjänster som inrättades år 1961, varigenom en besparing på avlöningsanslaget med 290 000 kronor och på omkostnadsanslaget med 50 000 kronor skulle kunna nås, dels uttalas önskemålet att Kungl. Maj:t till höstriksdagen skall förelägga riksdagen proposition med förslag till ytterligare begränsning av pris- och kartellnämndens verksamhet från och med den 1 januari 1965. Det förutsättes därvid att nämnden själv skall erhålla i uppdrag att utföra en angelägenhetsgradering av sina arbetsuppgifter.

Beträffande motiveringen för våra yrkanden kan jag hänvisa till att vi redan tidigare, senast då i fjol, hade denna fråga uppe till behandling och därvid anförde synpunkter, som enligt vår mening har samma giltighet i dag. Jag skulle vilja tillägga att utvecklingen sedan i fjol stärker oss i vår uppfattning att pris- och kartellnämndens verksamhet kan inskränkas. Det viktigaste skälet härtill är givetvis det hårda konkurrensläge, vari svenskt näringsliv i allmänhet arbetar, och därvidlag har utvecklingen som sagt gått i riktning mot ökad konkurrens.

Principiellt anser vi att prisbildning-

en bör vara så fri som möjligt i en konkurrens- och marknadshushållning som arbetar i uttalat vinstsyfte. Där detta är möjligt bör man sträva efter att få så få undantag som möjligt härifrån, men naturligtvis är vi väl medvetna om att undantag finns, att dessa t. ex. är rättsligt och socialt motiverade och att pris- och kartellöverenskommelser träffas i näringslivet. Över huvud taget är i modernt synsätt inställningen till karteller betydligt mera nyanserad än tidigare var fallet, även om en eftersläpning i opinionen kan ta sig uttryck i en viss aversion mot kartellerna. Det kan heller inte bestridas att väsentliga områden av svenskt ekonomiskt liv — andra än de som berörs i detta sammanhang — är långtgående kartelliserade.

En avvägning mellan det principiella önskemålet om frihet och den faktiska förekomsten av karteller har för vår del för närvarande utfallit så att vi inte är beredda att yrka på pris- och kartellnämndens fullständiga avskaffande. Nämnden kan behövas som en beredskapsinstans i händelse av uppdykande oarter i prisbildningsprocessen och i vissa allmänpolitiska situationer av nödkaraktär. Men i nuvarande läge bör dess verksamhet kunna krympas, och vi har därför framfört våra yrkanden i föreliggande reservation.

Med hänsyn till svårigheterna av temporär natur i nuläget för den vid nämnden anställda personalens del att finna andra bra anställningar har vi begränsat oss till att yrka på ganska små beskränningar. Det kan alltså inte vara mer än ett eller annat tiotal personer som beröres av desamma, och en normal årlig avgång får man väl dessutom alltid räkna med. Det kan därför inte vara alltför svårt att finna andra anställningar i statsförvaltningen åt dem som kommer att beröras av våra förslag till begränsningar i nämndens verksamhet.

Under hänvisning till dessa motiv får jag yrka bifall till reservationen av fröken Andersson m. fl. under punkten 53.

**Omkostnadsanslaget till statens pris- och kartellnämnd
Om utökning av personalen vid patent- och registreringsverket**

Herr SVENSSON, RIKARD, (s):

Herr talman! Vid behandlingen av denna punkt har utskottsmajoriteten inte kunnat finna någon anledning att frångå tidigare beslut och ställningstaganden i samma ärende. Så sent som år 1961 var ju riksdagen nära nog enhällig om att verksamheten i fråga borde bedrivas med de resurser och den målsättning som då föreslogs.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till vad utskottet här har föreslagit.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter enligt de därunder framkomna yrkandena gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 54

Omkostnadsanslaget till statens pris- och kartellnämnd

I denna punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag samt med avslag å motionerna I: 547, av herr Sveningsson, samt II: 664, av herrar Nordgren och Edlund, såvitt nu vore i fråga, till Statens pris- och kartellnämnd: Omkostnader för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 443 000 kronor.

I de likalydande motionerna I: 547 och II: 664 hade, såvitt nu vore i fråga, hemställts, att riksdagen måtte för budgetåret 1964/65 till Statens pris- och kartellnämnd: Omkostnader anvisa 393 000 kronor.

Reservation hade avgivits av fröken Andersson samt herrar Åkerlund, Nilsson i Göingegården och Bohman, vilka,

under hänvisning till vad under punkten 53 anförts, ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 547 och II: 664, såvitt nu vore i fråga, till Statens pris- och kartellnämnd: Omkostnader för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 393 000 kronor.

Herr ÅKERLUND (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid punkten 54 av fröken Andersson m. fl. avgivna reservationen.

Herr SVENSSON, RIKARD, (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 55—57

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 58

Om utökning av personalen vid patent- och registreringsverket

I förevarande punkt hade utskottet på åberopade grunder hemställt,

I. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag samt med avslag å motionerna I: 288 av fru Hamrin-Thorell och herr Per-Olof Hanson, samt II: 371, av fru Gärde Widemar och fru Nettelbrandt,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteck-

Om utökning av personalen vid patent- och registreringsverket

ningen för patent- och registreringsverket, som föranleddes av vad i statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 3 januari 1964 anförts;

b) godkänna under punkten införd avlöningsstat för patent- och registreringsverket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1964/65;

c) till Patent- och registreringsverket: Avlöningar för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 12 562 000 kronor;

II. att motionerna I: 290, av herr Risberg, och II: 365, av herr Bohman m. fl., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I de likalydande motionerna I: 290 och II: 365 hade anhållits, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till nästa års riksdag om sådan förstärkning av patentverkets personalstat, att den nuvarande för enskilda uppfinnare och för näringslivet besvärande eftersläpningen av patentärenden snarast avhjälpes.

Herr **RISBERG** (h):

Herr talman! I min egenskap av motionär — jag har väckt motion nr 290 i denna kammare — anhåller jag att få ta kammarens tid i anspråk.

Patentverket är ett av de verk som tillhandahåller tjänster mot betalning och som i princip skall vara självbärande. Totalt har verket fr. o. m. budgetåret 1958/59 lämnat ett överskott på över 10 miljoner kronor. Även om finansministern sålunda skulle kunna ha anledning att vara nöjd med patentverket, har däremot den patentsökande allmänheten alla skäl att vara missnöjd, enär det tar alltför lång tid att få patent här i Sverige. Antalet icke avgjorda patentärenden redovisas i årets statsverksproposition till 54 000 mot cirka 50 000 året dessförinnan. Detta tal motsvarar det antal ansökningar som inkommer under fyra år. Fortfarande kommer det in fler ansökningar per år än det antal ärenden som hinner avverkas.

Den mycket blygsamma förstärkning, som departementschefen äskat, kommer knappast att medföra någon större förbättring av ärendebalansen. Enligt min mening ligger det stor fara i denna ärendebalans, enär patentverkets personal under trycket av balansen och därmed följande irritation från allmänhetens sida omedvetet kan komma att minska noggrannheten i granskningsarbetet. Detta kommer i så fall att rendera Sverige en plats bland de s. k. underutvecklade länderna i patenthänseende.

Herr talman! Utskottet är tydligen enigt med mig om att det nuvarande tillståndet icke kan accepteras. Utskottet har två år i rad i sin skrivning förutsett, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på förhållandet. Eftersom Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet splittrad på så många andra håll, borde det ha varit berättigat att tillstyrka den av mig föreslagna skrivelsen till Kungl. Maj:t — om handelsministern hade stannat kvar i kammaren, vilket tyvärr icke är fallet, hade han kunnat få en personlig hälsning i detta ärende. Jag skall dock icke framställa något yrkande i denna fråga i dag.

Fröken **ANDERSSON** (h):

Herr talman! Det framställdes icke något yrkande från herr Risberg, och jag skall därför helt kort förklara utskottets inställning.

Som herr Risberg själv påpekade är utskottet fullt »einverstanden» med vikten av att denna eftersläpning i patentverket inhämtas ju förr dess hellre. Nu förekommer det emellertid ganska mycket samarbete på det internationella planet — särskilt de nordiska länderna emellan — och vi ansåg därför att tiden ännu kanske inte var inne att gå motionärerna till mötes. Jag vill dock liksom herr Risberg, som sagt, betona vikten av att sådana åtgärder vidtages, att eftersläpningen inhämtas snarast.

Anslag till fonden för idrottens främjande

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt.

Punkterna 59—70

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 71**Anslag till fonden för idrottens främjande**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Avsättning till fonden för idrottens främjande för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 17 000 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* (I: 59) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.* (II: 76), i vilka motioner hemställdes, att riksdagen måtte till förevarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 20 000 000 kronor,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 60) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 80), i vilka motioner anhållits, att riksdagen måtte till ändamålet i fråga för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 20 000 000 kronor,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Schött m. fl.* (I: 196) och den andra inom andra kammaren av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.* (II: 241), i vilka motioner föreslagits att riksdagen skulle till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 19 228 000 kronor,

dels ock en inom andra kammaren av herr *Hyllander* väckt motion (II: 442).

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte

1. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 59 och II: 76, I: 60 och II: 80, I: 196 och II: 241 samt II: 442 till Avsättning till fonden för idrottens främjande för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 17 000 000 kronor;

2. i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet i punkten anført rörande anslag till idrottsanläggningar.

Reservationer hade avgivits

a) av herrar *Axel Johannes Andersson, Per Jacobsson, Nils Theodor Larsson, Sundin, Harry Carlsson, Ståhl, Eliasson* i Sundborn, *Antonsson, Neland* och *Källstad*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under 1 hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 196 och II: 241 ävensom med bifall till motionerna I: 59 och II: 76 samt I: 60 och II: 80 och med avslag å motionen II: 442 till Avsättning till fonden för idrottens främjande för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 20 000 000 kronor;

b) av fröken *Andersson* samt herrar *Akerlund, Nilsson* i Göingegården och *Bohman*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del erhålla den avfattning reservationen visade, samt att utskottet bort under 1 hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 196 och II: 241 ävensom med avslag å motionerna I: 59 och II: 76, I: 60 och II: 80 samt II: 442 till Avsättning till fonden för idrottens främjande för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 19 228 000 kronor.

Anslag till fonden för idrottens främjande

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! I detta sammanhang har Kungl. Maj:t föreslagit en höjning av anslaget med 2,9 miljoner kronor till 17 miljoner kronor.

Vid denna punkt föreligger två reservationer. I den ena begäres ett anslag på 20 miljoner kronor och i det andra ett anslag på 19 228 000 kronor. Nu tycker man kanske att det sistnämnda beloppet kan verka som ett slags realisationspris, men det förhåller sig inte alls på det sättet, utan det är den exakta summa som Sveriges riksiddrottsförbund ansett nödvändigt — nota bene — för verksamhetens bedrivande och begärt.

Jag skall inte, liksom när det gäller bidraget till företagareföreningarna, göra någon längre utläggning och går inte in på frågan vilken oerhörd betydelse idrotten har för vårt folk. Det talas ofta i detta sammanhang om att det är så viktigt med idrott för ungdomen, men jag kanske får tillägga att idrotten också är viktig för oss äldre — idrotten är alltså viktig både för ungdomen och för de äldre. Jag vill i detta sammanhang understryka vad som säges i åtminstone en av de motioner det här gäller, nämligen att en anslagshöjning skulle vara en god investering. Jag vill helt och hållet instämma i den synpunkten.

Jag yrkar, herr talman, helt kort bifall till den med b betecknade reservationen.

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANES, (fp):

Herr talman! Det var inte så förfärligt länge sedan det rådde delade meningar om idrottens betydelse. Det fanns de som »trodde på idrotten», som det hette, men det fanns en minst lika stor skara som inte trodde på idrotten, och debatten var rätt livlig.

Jag råkade själv vid några tillfällen vara med vid sådana debatter, och jag

minns särskilt en gång hur en av idrottens motståndare förlöjligade det hela genom att tala om att han hade upplevt en stor idrottsdag. Han hade varit på en fotbollsmatch där han hade sett 22 människor — eller 25 om man räknar med domaren och de båda linjemännen — springa omkring på fotbollsplanen, medan 20 000 människor satt på läktarna under den vackra sommardagen och drack pilsner och hade andra saker för sig medan de tittade på dem som verkligen utövade idrott. Han menade att om det hade varit precis tvärtom — om det hade varit 20 000 människor som sprungit omkring och motionerat och idrottat och det varit 25 människor som av särskilda anledningar kanske var förhindrade att röra på sig på det sättet — skulle han ha tyckt att det varit en stor idrottsdag.

Nu har ju åsikterna dess bättre förändrats. Det är också glädjande riktigt när det i årets statsverksproposition konstateras, att idrottsrörelsen för närvarande utgör vår utan jämförelse största folkörelse, och det är också lika riktigt när detta konstaterande åtföljes av ett uttryck för glädje över att denna folkörelse är i kraftig tillväxt. Därmed skulle man emellertid kunna sätta punkt både för glädjen och för krafttagen, ty det slutresultat som departementschefen kommer till innebär ingalunda den förstärkning av statens stöd till de olika idrottsgrenarna som borde vara självklar i ett samhälle, som har att brottas med synnerligen allvarliga ungdomsproblem — problem som vållar både samhället och den enskilde bekymmer, skador och mycket betydande utgifter.

Det är klart att det knappast finns någonting som i likhet med just idrotten kan fånga ungdomens intresse, och det är därför inte någon överdrift att påstå, att varje krona som offras på idrotten betyder att ett par eller kanske flera kronor inbesparas på andra områden.

I en motion som folkpartiet framlade i fjol krävdes större ekonomiskt stöd

Anslag till fonden för idrottens främjande

från statsmakternas sida och att idrottsanslaget skulle höjas i snabbare takt än som hittills hade skett. Vi begärde då en höjning av anslaget med 4,5 miljoner kronor upp till 17 miljoner kronor, men riksdagen stannade den gången vid ett beslut om 14,1 miljoner kronor. Först i år kommer departementet med ett förslag på just 17 miljoner kronor. Detta belopp fyller emellertid numera inte på långt när kraven och än mindre önskemålen.

Sveriges riksidsrottsförbund har tydligen efter en grundlig nedbantning för sin del kommit fram till ett oundgängligt behov av 17,3 miljoner kronor. Sedan kommer till detta anspråken från Svenska korporationsidrottsförbundet och Svenska skidförbundet, som tillsammans begär cirka 2 miljoner kronor. Slutligen måste man räkna med ytterligare en halv miljon kronor till förberedelser för och deltagande i årets olympiska spel.

Det är emellertid en mycket viktig post som återstår, nämligen bidraget till idrottsanläggningar av olika slag. Enligt det nu föreliggande förslaget skulle mindre än 3 miljoner kronor stå till förfogande för detta ändamål. Det måste betraktas som klart otillräckligt. Även den av oss föreslagna höjningen är naturligtvis endast en ringa del av det som skulle behövas för att få till stånd sim- och sporthallar och andra idrottsanläggningar, som det nu på olika håll i landet är ett skriande behov av.

I sin skrivning säger utskottet, att det vid sin bedömning av förevarande anslagsfråga särskilt har uppmärksammat behovet av anslag till idrottsanläggningar. Enligt utskottets mening förefinns skäl för att berörda spörsmål görs till föremål för närmare undersökning i samarbete med Idrottens samarbetsnämnd.

För min del måste jag nog säga, att jag tycker att en sådan undersökning kan vara bra. Det måste emellertid ändå stå klart för alla, som arbetar ute i

kommunerna, hur stort behovet är. Det finns väl knappast någon kommun som inte har problemet med idrottsanläggningar ständigt aktuellt. I vår kommun gjorde vi för ett par år sedan en ungdomsutredning, där de olika ungdomsproblemen togs upp. Vi kom till den slutsatsen, att det säkraste medlet mot ungdomsproblem av olika slag var att satsa på idrotten. Kommunerna har dock tyvärr så många andra saker att satsa pengar på, att det är svårt för dem att få dessa att räcka till.

Vi har nyligen fått höra, att det på vissa håll finns de som anser att det måste föreligga ett klart samband mellan riksdagen och kommunerna. Jag tycker att detta vore ett lämpligt tillfälle att demonstrera just detta viktiga samband på så sätt, att riksdagen här gick kommunerna till mötes och hjälpte dem i deras ansträngningar att skaffa fram idrottsanläggningar av olika slag — de idrottsanläggningar som ungdomen kräver.

Det är emellertid inte bara, som fröken Andersson sade, ungdomen som man bör tänka på i detta fall. Alla åldrar är i behov av motion. Där har korporationsidrotten en stor uppgift att fylla, men även motionsidrotten. TV har under den senaste tiden gjort en alldeles utmärkt propaganda för gymnastik och motion. Jag tror dock att den har varit till största nytta och glädjen för dem som har framträtt i TV-rutan. Det är säkerligen på ytterst få håll, som denna goda propaganda kunnat ha någon större verkan, helt enkelt beroende på att det inte finns tillräckligt med ledare och instruktörer som kan ta initiativ, vägleda och hjälpa de människor, som gärna skulle vilja utöva idrott och motion. Som jag tidigare sade här, tror jag att den njugghet, som visas från statsmakternas sida mot idrotten, får vi betala igen dubbelt upp på andra områden.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen a, som är avgiven av mig m. fl.

Anslag till fonden för idrottens främjande

Herr SCHÖTT (h):

Herr talman! Sedan några företrädare för reservanterna haft ordet, ber jag att som motionär i detta ärende få säga några ord.

Handelsminister Lange konstaterar i årets statsverksproposition som ett glädjande faktum att idrottsrörelsen som vårt lands största folkrörelse alljämt befinner sig i kraftig tillväxt. Som exempel härpå ber jag att få nämna några uppgifter ur Riksidrottsförbundets senaste verksamhetsberättelse. I den erinras inledningsvis om att riksförbundet bildades år 1903 och således fyllde 60 år i fjol. En av förbundets främsta tillskyndare var för övrigt den i dagarna bortgångne J. Sigfrid Edström, som på grund av sitt banbrytande arbete på idrottens område gjort sig förtjänt av inte bara idrottsfolkets utan hela samhällets tacksamhet.

Beträffande utvecklingen sedan Riksidrottsförbundets 50-årsjubileum, alltså under de senast förflutna tio åren, kan nämnas att antalet föreningar ökat med 19 procent till 11 500, antalet specialförbund med 47 procent till 44 och antalet medlemmar med cirka 85 procent till 1 500 000. I stort sett kan Riksidrottsförbundets omfattning under det senaste decenniet beräknas ha ökat med 50 procent. Härtill kommer att förbundets verksamhet och aktivitet samtidigt intensifierats och breddats.

Med rätta framhålles också, att idrotten i morgondagens samhälle med största sannolikhet kommer att få ökad betydelse och nya vidgade uppgifter. Det är därför givetvis angeläget, att verksamheten planeras med sikte framåt och att man söker bedöma vilka uppgifter som bör ges prioritet. I medvetande härom har riksidrottsstyrelsen valt ut tio arbetsuppgifter, som man funnit bör ägnas särskild uppmärksamhet och insats under de närmaste åren. Alla tio är väsentliga och kunde närmare kommenteras. Jag skall emellertid begränsa mig till att ange rubrikerna för dem: ledarutbildningen, föreningshem,

idrottens hus, motionsidrotten, idrottsinstruktörer, idrottsmedicinsk forskning och poliklinikverksamhet, samarbete med regionala och lokala myndigheter, nordiskt samarbete, vidgad idrottslig internationalism, ny skola — nya utbildningsformer.

Jag har tillåtit mig detta axplock ur Riksidrottsförbundets senaste verksamhetsberättelse för att visa idrottsrörelsens väldiga omfattning och dess stora och mångskiftande problem. När det gäller att bedöma anslagsbehovet skall vi också komma ihåg, att vid sidan av Riksidrottsförbundet finns bl. a. det år 1945 bildade korporationsidrottsförbundet med en mycket omfattande och betydelsefull verksamhet samt Sveriges Olympiska kommitté med sina speciella uppgifter.

I statsverkspropositionen understryker statsrådet även behovet av ökade medel för anslag till större idrottsanläggningar, för deltagande i och förberedelser för de olympiska spelen samt för en breddning av korporationsidrotten. Statsrådets överväganden resulterar i ett förslag om höjning av anslaget till fonden för idrottens främjande med 2,9 miljoner kronor till 17 miljoner kronor.

Den föreslagna höjningen är i och för sig glädjande, men den är enligt många mening ej tillräcklig. Riksidrottsförbundet, Korporationsidrottsförbundet m. fl. har äskat ett anslag på tillhoppa 19 228 000 kronor. Enligt min och mina medmotionärers mening borde Kungl. Maj:t främst med hänsyn till idrottsrörelsens utomordentliga betydelse för folkhälsan och ungdomsvården icke ha gjort någon nedskärning av detta belopp. Med större resurser får idrottsrörelsen ökade möjligheter till en allt större insats för att göra vårt folk både fysiskt och psykiskt friskare, vilket rimligtvis bör innebära minskade kostnader för samhället för bl. a. sjukvård och kriminalvård. Utan tvekan är det därför en god investering att satsa på idrotten.

Ute i kommunerna har man numera allmänt insett idrottens utomordentliga

Anslag till fonden för idrottens främjande

betydelse, och de kommunala insatserna till stöd åt idrotten är på många håll imponerande. I jämförelse med detta kommunala stöd ter sig även det av Riksidrottsförbundet m. fl. äskade beloppet blygsamt.

Herr talman! Jag kan f. ö. i allt väsentligt instämma i vad som tidigare här anförts från denna talarstol i detta ärende och ber under åberopande av det anförda att i första hand få yrka bifall till den av fröken Andersson avgivna reservationen.

Herr BENGTON (cp):

Herr talman! Idrottsrörelsen har rönt ett enormt intresse och en väldig avslutning i vårt land. Antalet aktivt utövande idrottsungdomar är mycket stort, och därutöver finns det ett stort antal människor som ägnar tid och intresse åt idrott på annat sätt. Det är sänt att man skulle önska att en mycket större del av dessa idrottsintresserade människor ägnade sig aktivt åt idrott, men man kan i varje fall konstatera att de ungdomar som går till idrottsplatserna kan så småningom få ännu större intresse för idrotten och ägna sig aktivt åt den.

Det torde inte råda delade meningar om idrottsrörelsens betydelse för ungdomens fostran och karaktärsdaning. Det finns tyvärr vissa företeelser såsom brottslighet, spritbruk och annat hos ungdomen som orsakar kostnader och inger oss bekymmer och oro för framtiden. Hur mycket idrotten kan motverka sådana företeelser är svårt att bedöma, men så mycket är säkert, att det inte är lätt att få ungdomar att lyssna till moralpredikningar men betydligt lättare att få dem till idrottsplatser och därigenom få dem bort från det som de annars skulle hålla på med.

Det är därför angeläget att statsmakterna satsar på idrotten och ger ungdomen möjligheter att utan alltför starka ekonomiska hinder utöva denna gagnande verksamhet. Genom idrotten får

ungdomen utlopp för sin inneboende energi och ambition och avleds från mindre positiva fritidssysselsättningar. Detta är en del av idrottens betydelse, som jag velat framhålla helt kortfattat. Jag instämmer i vad de föregående talarna har sagt om den sidan av idrottens betydelse.

Den andra sidan av idrottens betydelse, som också är mycket värdefull, är den fysiska fostran som idrottsverksamheten ger. Genom den motorisering vi fått i vårt samhälle rör sig människorna mindre. Det har visat sig vid de konditionsprov som gjorts vid värnpliktsinskrivningarna att 20-åringarnas kondition är sämre nu än tidigare, när man rörde sig mer. Också för den sakens skull är det angeläget att man ägnar sig åt idrott.

Idrotten är emellertid inte bara en ungdomsföreteelse, utan många andra ägnar sig också åt idrotten. Här vill jag särskilt understryka korporationsidrottens stora betydelse. Det är många som finner det angenämt och trivsamt att fortsätta med att idrotta, och de gör det i många fall genom korporationsidrotten. Den borde också få större stöd.

Här har från flera håll talats om idrottsplatser. Den första förutsättningen för att ungdomar skall kunna utöva idrott är att de har någonstans att hålla till. Det är fortfarande mycket dåligt ordnat på det området. Kommunerna har gjort ganska mycket, men staten har inte gjort så värst mycket. Ofta har en kommun en fin idrottsplats, där det spelas seriematcher, men om tonåringar vill använda den, får de höra att de skulle förstöra gräset till söndagens seriematch. På andra platser möter de anslaget »Betrad ej grasmattan». Besöker de någon annan plats med sina fotbollar eller hoppställningar, får de höra: »Här får ni inte vara, ni kan komma ut i trafiken om ni spelar boll här.» Överallt möts de av förbud mot att hålla på med idrott. Det är verkligen högst beklagligt att inte den primära förutsättningen skall vara uppfylld, att de har

Anslag till fonden för idrottens främjande

någonstans där de kan hålla till med idrotten. Det borde göras betydligt mer åt den saken.

Om nu anslaget höjs till 20 miljoner, såsom föreslås i reservationen, kan man då säga att idrotten har fått för mycket pengar? Jag tror inte att någon — inte heller någon från regeringspartiet — skulle vilja stå upp och säga att 20 miljoner är för mycket. Även om vi skulle bevilja 20 miljoner, kommer idrottsutövande ungdomar fortfarande att få uppoffra mycket själva i form av resor och kostnader för en hel del saker som rör idrotten. En förhöjning till 20 miljoner skulle ingalunda medföra att man kunde vara fullkomligt belåten.

Det är tacknämligt att Kungl. Maj:t har gått med på en viss höjning, men nog släpar det i väg ganska sakta. Under åtskilliga år har vi försökt få upp idrottsanslaget, men Kungl. Maj:t har ständigt släpat efter och inte kunnat höja anslaget till idrotten ordentligt, trots att tipsmedlen flyter in så rikligt. Det borde vara en motivering för större anslag än man nu ger.

Herr talman! Jag ansluter mig till yrkandet om bifall till reservation a.

Herr **HANSSON, NILS**, (fp):

Herr talman! Även om jag i stort sett kan instämma med de talare, som har yrkat bifall till reservationerna, saknar jag ett inslag i debatten, vilket föranlett mig att begära ordet. Jag tänker på idrottsverksamheten vid våra universitet och högskolor. Den som är något initierad måste fråga sig, om det i dagens svenska samhälle över huvud taget finns något mer eftersatt eller — för att skärpa det — mera svältfött område än den akademiska idrotten.

Om jag håller mig till vårt sydligaste universitet, alltså det i Lund, hör åtminstone vi närboende nödropen därför. Dessa nödrop med böner om hjälp i en nästan hopplös situation är så högljudda att de inte torde förtona helt innan de når upp även till kanslihuset.

Anläggningar för idrott och motionsverksamhet bland studenterna är i Lund praktiskt taget obefintliga. Universitetets idrottsförening får summa summarum 10 000 kronor per år till förfogande för sin verksamhet. Man får 3 000 kronor från Sveriges akademiska idrottsförbund, 4 000 kronor från universitetet, d. v. s. från statsmakterna, och sedan satsar elevkåren själv 3 000 kronor. Det blir en sammanlagd inkomst av 10 000 kronor. Verksamheten går dock på ungefär 35 000 kronor. De återstående 25 000 kronorna får studenterna skaffa på olika sätt.

Förhållandena är säkerligen inte bättre på andra håll. Jag vet att studenterna i Stockholm är i samma besträngda läge — läget i de andra universitets- och högskolestäderna känner jag inte närmare till.

I Lund fanns under 1940-talet två idrottslärare för studenterna. Under kriget ansåg man att studenterna borde se till sin kondition, varför man inrättade en speciell idrottslärarbefattning. Dessutom fanns det en s. k. exercitiemästare, vilket jag ärligt talat inte vet vad det är. Faktum är emellertid att det då fanns två stycken idrottslärare i Lund. Nu är tjänsten som exercitiemästare avskaffad, och i dag har man bara en enda idrottslärare. Under 1940-talet hade man alltså två idrottslärare för 3 000 studenter, medan man i dag blott har en idrottslärare för i det närmaste 10 000 studenter.

Vi är angelägna om att eleverna i grundskolan och gymnasiet skall få tillfälle till gymnastik och idrottslig fostran — även om det ibland varit både si och så med resurserna. För de fyra, fem, sex akademiska studieåren förefaller det som om detta intresse vore nästan obefintligt. Man förklarar att det är universitetsstäderna och deras idrottsföreningar, som bör hjälpa till att ordna saken. De hjälper också till, och vi har ingen anledning att klandra de kommunala insatserna. Det är väl dock orimligt att tänka sig att t. ex. Lunds

Anslag till fonden för idrottens främjande

stad skall ordna med motions- och idrottsanläggningar för 10 000 ungdomar som kommer utifrån. Det bör väl i första hand vara ett statens intresse att göra det. Det är, anser jag, statsmakternas skyldighet att se till att den vid universitet och högskolor studerande ungdomen också kan få det mått av kroppsövningar som krävs för hälsans bevarande, för kroppens utveckling och för ett effektivt bedrivit studiearbete. Inte ens gymnastik kan mer än en procent av studenterna i Lund i dag bli i tillfälle att utöva mera regelbundet.

Jämfört med andra länder är vår idrott av statsmakterna ytterst snävt tillgodosedd. Alldeles speciellt gäller detta den akademiska idrotten och motionsmöjligheterna över huvud taget för ungdomar som bedriver högre studier.

Jag förenar mig därför med dem som yrkat bifall till reservationerna, i första hand reservationen a. Jag gör det, herr talman, i den speciella förhoppningen att våra universitet och högskolor omgående måtte få sina berättigade krav på ökat stöd för idrottslig verksamhet tillgodosedda.

Herr SVENSSON, RIKARD, (s):

Herr talman! Jag skall fatta mig mycket kort. Samtliga talare har ju i stort sett förklarat sig nöjda med vad Kungl. Maj:t och utskottet föreslagit, men har ändå yrkat bifall till reservationerna.

För mig, som i åtskilliga år på det kommunala planet har kämpat för att vinna större förståelse för idrotten och dess behov, har det nästan varit ett nöje att här från talarstolen höra deklarerar hur välvillig man är på riksplanet. Tongångarna är helt andra när man möter dessa frågor på det lokala planet ute i kommunerna. Jag skall dock inte nu fördjupa mig i detta utan bara konstatera att så är förhållandet.

Herr Bengtson talade om att ungdomen inte får gå på gräsmattorna, inte i terrängen och inte heller i skogen. Det är nog riktigt vad herr Bengtson sade.

Jag skulle emellertid vara tacksam om herr Bengtson i höst i samband med sina politiska missionsresor skulle vilja uppmana jordägarna bland hans partivänner att inte vara så avogt inställda, som man nu ofta är mot ungdomen i detta sammanhang. Då skulle faktiskt mycket vara vunnet.

Men, herr talman, detta ligger naturligtvis litet vid sidan av själva sakfrågan. Här gäller det främst en avvägningsfråga, då man skall avgöra vilket belopp vi kan kosta på idrotten. Ingen kan påstå att den ena eller andra anslagssumman är den absolut riktiga, utan här får man göra en avvägning av det belopp, som det ena eller andra året kan vara lämpligt och möjligt att anslå. Motionärerna har för övrigt själva inte haft någon absolut uppfattning om vad som är den rätta summan. Förra året hävdade man med bestämdhet att 17 miljoner kronor var det riktiga beloppet, i år säger man att beloppet bör vara 20 miljoner kronor. Detta visar väl om något, att det hela är en avvägningsfråga.

Vi har från utskottets sida konstaterat, att Kungl. Maj:t i år föreslagit en kraftig uppräkningsfråga av detta anslag. Det är en uppräkningsfråga med inte mindre än 2,9 miljoner kronor, vilket är en större höjning än vad som förekommit på många år. Vi har då inte ansett oss ha anledning att göra någon ändring i Kungl. Maj:ts förslag, utan utskottsmajoriteten har stannat för att tillstyrka vad Kungl. Maj:t har begärt.

Utskottet har dock tagit hänsyn till vad motionärerna och Riksidrottsförbundet anfört om de stora kostnader, som idrottsanläggningar för med sig inte minst för kommunerna. Utskottet har i sin skrivning pekats på denna sak och begärt att Kungl. Maj:t skall titta litet närmare på den.

I dagens läge torde det vara än mer tveksamt än när propositionen skrevs om det kan vara lämpligt att driva upp investeringarna för idrottsändamål till en högre gräns än vad som här före-

Anslag till fonden för idrottens främjande

slagits. Vi vet ju hur besvärlig situationen i dag är på byggnadsinvesteringssfronten. Det är, anser jag, ytterligare en anledning att riksdagen inte bör gå längre än vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr BENGTON (cp):

Herr talman! Samtliga som talat var inte alls i stort sett nöjda, såsom herr Svensson nyss sade. Det var snarare tvärtom — eftersom allesammans yrkade bifall till reservationerna var de *inte* nöjda.

Samtliga talare har också betygat, att kommunerna gjort åtskilligt på detta område. Skulle någon kommun inte ha skött sig och nekat anslag, så är inte det något som helst skäl för att också staten skulle hålla sina anslag nere. Den motiveringen är lika svag som den första herr Svensson nämnde — staten bör oberoende härav kunna ge större anslag.

När jag talade om idrottsplatserna nämnde jag inte terrängen och skogen, men herr Svensson känner säkert till att det finns något som heter allemansrätt. Inga hinder möter dem som vill löpa terräng, orientera eller bedriva annan idrott ute i skog och mark. Det behövs ingen som helst tillsägelse eller anmaning till eventuellt mina partivänner om den saken; allemansrätten finns redan, den utnyttjas och några förbud förekommer inte.

Så sade herr Svensson, att 17 miljoner var det belopp som yrkades förra året. Ja, 20 miljoner är inte heller tillräckligt, men man kan ju inte spanna bågen högre eftersom man inte har några som helst utsikter att vinna gehör för yrkanden om högre belopp. Jag har personligen den uppfattningen att det behövs avsevärt mera pengar till idrottens främjande, men vi har som sagt inte utsikter att få ut mera pengar för närvarande.

Herr Svensson är väl också medveten

om att kostnaderna ökar rätt avsevärt för allt som göres på idrottens område, lika väl som för allting annat.

Det sista skälet var svårigheterna på byggnadsmarknaden; vi skulle inte ha tillräckliga resurser för att bygga idrottsanläggningar. Ja, det är ju en avvägningsfråga. Man kan diskutera om det är viktigare att bygga t. ex. ett Folkets hus än att bygga en simhall — jag skulle för min del anse att de behövs båda två. Man bör försöka göra en avvägning i sådana fall och inte utan vidare säga att idrottsanläggningar kan vänta till sist; de bör också ha sin del av den byggnadskvot vi kan disponera.

Jag finner därför att talesmännen för utskottsmajoritetens och regeringens förslag inte har kunnat anföra några bärande skäl mot att detta anslag höjes till 20 miljoner kronor. Det yrkandet innebär i alla fall ett steg på vägen mot ett anslag som i framtiden bör bli betydligt högre än 20 miljoner. Därför vidhåller vi yrkandet om bifall till reservation a.

Herr SCHÖTT (h):

Herr talman! Herr Nils B. Hansson tog upp ett mycket viktigt avsnitt, nämligen studentidrotten. Jag vill understryka att detta avsnitt är starkt försummat. Tidigare hade man fullt riktigt den uppfattningen att studenterna skulle ut i de vanliga idrottsklubbarna, men den gäller inte längre — numera saknar de vanliga klubbarna resurser att ta emot studenterna. Man blir närmast beklämd när man tar del av planeringen av den nya studentstaden ute vid Frescati — där finns ingen idrottsanläggning medtagen. En sådan planering kan ju inte vara riktig. Det gäller givetvis att se till att inte minst de unga akademikerna får möjligheter till idrottsutövning.

Utskottets talesman herr Rikard Svensson tyckte att det var oriktigt av oss att nu höja budet, när vi i fjol be-

Anslag till fonden för idrottens främjande

gärde 17 miljoner. Jag vill härtill säga, att höjningen delvis beror på de äskanden som föreligger. Riksidrottsförbundet är f. ö. enligt min mening alltför blygsamt i sina krav — man har tyvärr fått finna sig i att Kungl. Maj:t är mycket njugg, och det har verkat i hög grad återhållande på Riksidrottsförbundets äskanden; man är eljest inom detta fullt medveten om att behoven är avsevärt större. Det är beklagligt med denna njugghet från regeringens sida, men det är ju inte första gången vi konstaterar den. Många av oss minns hur idrottens talesmän här i kamrarna länge fick kämpa för att få bort nöjesskatten på idrottstävlingarna. Den försvann inte som resultat av någon proposition utan som resultat av en fyrrpartimotion.

Det har också, herr talman, här framhållits att Kungl. Maj:t och utskottet har räknat med för litet medel till idrottsanläggningar. Jag vill understryka att det just på den punkten behövs en helt annan satsning från statsverkets sida. I detta sammanhang vill jag särskilt framhålla vad olika större idrottsanläggningar, bl. a. simhallar, betyder i den ungdomsvårdande verksamheten. Situationen är ju den, att det f. n. är stora svårigheter att ta emot alla ungdomar som vill utnyttja exempelvis simhallarna. Det är ur många synpunkter angeläget att vi får till stånd flera sådana. Jag vill därför hoppas att de restriktioner, som nu annonseras när det gäller byggnationen, icke kommer att speciellt drabba dessa anläggningar.

Skulle mot förmodan riksdagen stanna vid det belopp som Kungl. Maj:t föreslagit, vilket måste betraktas som helt otillfredsställande, vill jag vädja till vederbörande statsråd att tillse att den i utskottets utlåtande omnämnda undersökningen beträffande anslagsposten till idrottsanläggningar snarast kommer till stånd.

Jag ber, herr talman, än en gång att få yrka bifall till de avgivna reservationerna, i första hand fröken Anderssons m. fl.

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANNES, (fp):

Herr talman! När jag begärde ordet var det närmast för att liksom herr Bengtsson protestera mot påståendet, att reservanterna skulle ha förklarat sig vara »i stort sett nöjda» med vad Kungl. Maj:t föreslagit. Det är inte alls på det sättet. Jag kanske skulle kunna tillägga, att jag inte alls är nöjd med vad jag själv har varit med om att föreslå utan skulle ha velat gå mycket längre. Men som bekant är förhållandena i år sådana, att vi får ålägga oss en viss återhållsamhet.

Utskottets talesman raljerade över att vi skulle ha, som han uttryckte det, gissat rätt i fjol när vi yrkade på 17 miljoner kronor och att vi skulle ha gissat rätt i år när vi yrkar på 20 miljoner kronor. Till detta vill jag säga att departementschefen ju i fjol föreslog 14,1 miljoner kronor. Han gissade alltså på det beloppet, och nu gissar han på 17 miljoner. Det är 2,9 miljoner kronor som skiljer. När vi har föreslagit en ökning från 17 till 20 miljoner kronor, så innebär det 3 miljoner kronor. Mellan den gissning som vi gjort och den som departementschefen gjort skiljer således 100 000 kronor. Så märkvärdigt är alltså inte det hela.

Herr SVENSSON, RIKARD, (s):

Herr talman! Till herr Axel Johannes Andersson vill jag säga, att när Kungl. Maj:t bestämde sig för de 17 miljonerna fick Kungl. Maj:t också lov att ta ställning till varifrån pengarna skulle tagas. Det slipper reservanterna, och det är ju en viss skillnad.

Till herr Bengtsson vill jag säga, att vad jag anförde i de delar, som han vände sig emot, var litet i marginalen och inte direkt tillhörde diskussionen, vilket jag också särskilt betonade. Men även om det kommunala inte hör till dagens debatt, herr Bengtsson, får man väl förutsätta att den högra handen skall veta litet grand vad den vänstra gör.

Anslag till fonden för idrottens främjande

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANNES, (fp):

Herr talman! Jag kanske får lov att förklara mig något tydligare.

Om Kungl. Maj:t har funnit, att allting har blivit så pass mycket dyrare och att idrottsrörelsen har byggts ut i så hög grad, att det i år krävs en ökning från 14 miljoner till 17 miljoner kronor, alltså med 3 miljoner kronor, så är det väl också klart att vi från våra utgångspunkter, då vi ansåg att det i fjol var nödvändigt med 17 miljoner kronor, med hänsyn till den utveckling som idrottsrörelsen har undergått och den kostnadsfördyring som den liksom alla andra får uppleva nu uppräknar vårt förslag med 3 miljoner kronor. Både departementschefen och reservanterna är följaktligen inne på precis samma linje.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vardera momentet av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

I fråga om mom. 1, fortsatte herr talmannen, hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o), av herr *Andersson, Axel Johannes*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av honom m. fl. vid punkten avgivna reservationen; samt 3:o), av fröken *Andersson*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölls i den av henne m. fl. vid punkten anförda reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Andersson, Axel Johannes*, begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vardera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga det-

samma till kontraproposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraproposition antaga bifall till herr Axel Johannes Anderssons yrkande.

Fröken *Andersson* äskade emellertid votering om kontrapropositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraproposition i huvudvoteringen angående statsutskottets utlåtande nr 10 punkten 71 mom. 1 antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr Axel Johannes Andersson m. fl. vid punkten avgivna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraproposition i nämnda votering antagits det förslag, som innefattas i den av fröken *Andersson* m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning.

Då herr talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 41;

Nej — 31.

Därjämte hade 67 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Om statsbidrag till Sveriges schackförbund

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 10 punkten 71 mom. 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Johannes Andersson m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning.

Då herr talmannen fann tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, verkställdes härefter votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 74;

Nej — 65.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Därefter bifölls på gjord proposition vad utskottet i mom. 2 hemställt.

Punkten 72**Om statsbidrag till Sveriges schackförbund**

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Erik Svedberg* och *Erik Olsson* (I: 424) samt den andra inom andra kammaren av herr *Fagerlund m. fl.* (II: 479), hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte giva uttryck för uppfattningen, att Sveriges schackförbunds verksamhet principiellt måtte jämföras med övrig idrottsrörelse och i enlighet härmed beviljas årliga anslag, som i princip skulle beräknas på samma sätt som anslag till den fysiska idrotten, samt att Sveriges schackförbund för budgetåret 1964/65 skulle tilldelas ett statsanslag om 50 000 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på åberopade grunder hemställt, att motionerna I: 424 och II: 479 icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade anmälts av herr *Eliasson* i Sundborn och herr *Kellgren*, vilka likväl ej antytt sin åsikt.

Herr SVEDBERG, ERIK, (s):

Herr talman! I skuggan av den stora debatten om de många miljonerna till idrottsverksamheten i landet förekommer på denna punkt en liten motion, vari yrkas att Sveriges schackförbund principiellt i anslagshänseende måtte jämföras med övrig idrottsrörelse och att det för nästa budgetår måtte anvisas ett anslag om 50 000 kronor för schackförbundets verksamhet.

Detta yrkande motiveras närmare i motionen, men jag skall inte gå så djupt in på allt som förekommer där. Jag skall dock erinra om vissa saker. I motionen sägs att det i landet finns 10 000 organiserade aktiva schackvänner, som är fördelade i 400 klubbar och 26 distriktsförbund. Detta är dock inte hela antalet schackintresserade som deltar i någon form av organiserad tävlingsverksamhet, utan man torde kunna räkna med 30 000—40 000 personer som utövar schackspelet på detta sätt.

Nu är det så, att sådan här verksamhet kostar pengar. När det gäller utlandstävlingar måste det ju alldeles som i fråga om idrotten ske ett förberedelsearbete för dem som skall representera, och även vid tävlingsverksamhet inom landet vet vi att själva administrationen kostar mycket pengar.

Ett sådant här anslag på 50 000 kronor skulle stabilisera förbundets ekonomi och bidra till att förbundet kunde utöva en mera gedigen verksamhet. Det går även att göra jämförelse med vad andra länder ger för stöd åt den schackliga verksamheten. I stater såsom Holland, England, Israel och Västtyskland stöder statsmakterna schackverk-

Anslag till fonden för friluftslivets främjande

samheten på samma sätt som de stöder idrottsverksamheten, och i Danmark får schackförbundet bidrag av tipsmedel. Vi vet även att schackspelet i öststaterna och främst i Sovjet omhuldas på ett helt annat sätt än vad som är fallet i vårt land.

Med denna korta motivering, herr talman, vill jag, trots att utskottet är så negativt — helt enligt är det ändå inte — yrka bifall till vår motion.

I detta anförande instämde herr *Lager* (k).

Herr SVENSSON, RIKARD, (s):

Herr talman! När denna fråga behandlades i utskottet var vi av den uppfattningen, att det var ytterst svårt att skilja ut en sådan här liten specialgrupp. Detta gjorde att vi på nuvarande stadium och med det underlag vi hade inte ville tillstyrka motionerna. Vi har vidare pekat på möjligheten att man för den schackverksamhet, som är inriktad på ungdomen, ju kan gå vägen över de för ungdomsverksamhet avsedda anslagen. Genom att anordna fritidsgrupper och annat kan man utnyttja dessa anslag.

Jag vill med detta, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter enligt de därunder framkomna yrkandena gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till motionen I: 424; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

*Punkten 73***Anslag till fonden för friluftslivets främjande**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Avsättning till fonden för friluftslivets främjande för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 2 600 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehått följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Torsten Andersson* (I: 337) och den andra inom andra kammaren av herr *Grebäck m. fl.* (II: 366),

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 543) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 665),

dels ock en inom andra kammaren av fru *Ryding m. fl.* väckt motion (II: 461).

I motionerna I: 543 och II: 665 hade hemställts,

1. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att fritidsutredningen måtte erhålla uppdrag att genom samråd och överläggningar med arbetsmarknadens parter, representanter för viktigare servicenäringar på fritidsområdet, kommunrepresentanter och företrädare för den centrala skolläroverket söka klarlägga prognoserna i fråga om särskilt semestertidens säsongmässiga disponering och de praktiska möjligheterna för en ökad säsongspridning;

2. att till Avsättning till fonden för friluftslivets främjande för budgetåret 1964/65 under tionde huvudtiteln måtte anvisas ett i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag med 1 400 000 kronor förhöjt anslag av 4 000 000 kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte

1. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 337 och II: 366, II: 461 samt I: 543 och II: 665, sistnämnda båda motioner såvitt nu vore i fråga, till Avsättning till fonden för friluftslivets främjande för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 2 600 000 kronor;

Anslag till fonden för friluftslivets främjande

2. i anledning av motionerna I: 543 och II: 665, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet i punkten anført i fråga om semesterledighetens säsongsmässiga disponering m. m.

Reservation hade anförts av herrar *Axel Johannes Andersson, Bengtson, Per Jacobsson, Sundin, Harry Carlsson, Ståhl, Eliasson* i Sundborn, *Antonsson, Nelander* och *Källstad*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under 1 hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 543 och II: 665, såvitt nu vore i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 337 och II: 366 samt motionen II: 461 till Avsättning till fonden för friluftslivets främjande för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 4 000 000 kronor.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Punkten 73 är egentligen redan diskuterad från reservanternas sida och jag skall därför be att helt kort få anlägga några synpunkter från utskottets sida.

Det gäller ju, som vi hörde, avsättning till fonden för friluftslivets främjande. Kungl. Maj:t föreslår 2,6 miljoner kronor, alltså en höjning med en halv miljon, medan reservanternas önskar 4 miljoner kronor. Alla är väl medvetna om önskvärdheten av ökade insatser från det allmännas sida på detta område. Därför betraktar också, det vill jag understryka, majoriteten detta förslag närmast som ett provisorium, vilket också betonas i utskottsutlåtandet. Vi anser nämligen inom majoriteten, att det inte finns tillräckligt underlag för en slutgiltig avvägning av de olika behov som finns inom detta område. Att behoven är många och stora vet vi allesammans. Att det är en trängande nödvändighet att man snarast gör någonting, det vet jag som har bott på Öland i över 40

somrar. Jag skall inte gå in på detaljer — det vore kanske en alltför saftig föda för kammarens ledamöter.

Det finns emellertid en utredning — 1962 års fritidsutredning — som har hand om den prövning och den avvägning som erfordras. Jag har här vissa uppgifter som jag skall be att få återge. Inom utredningen försiggår en specialundersökning angående svenska folkets fritidsvanor, behov och önskemål, som utredningen efter bemyndigande av regeringen inledde hösten 1963. I denna intervjuundersökning ingår, enligt de upplysningar som vi har fått, ett stort antal frågor rörande det rörliga friluftslivet och om behovet av anläggningar av olika slag, om vilket man har talat. Genom den undersökningen kommer vi för första gången — nota bene — att få en samlad bild av svenska folkets friluftaktiviteter under såväl veckoslutsledigheter som semestrar. Samtidigt får man ett underlag för att bedöma vilka typer av anläggningar som är mest efterfrågade och var dessa främst bör lokaliseras. Utredningen har på förfrågan upplyst, att bearbetningen av intervjumaterialet pågår som bäst och att en samlad redovisning av materialet bör kunna ske under sommaren 1964.

Vi anser att man bör avvakta utredningens betänkande och hoppas på en god lösning när frågan kommer åter, vilket vi hoppas skall ske redan nästa år.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets utlåtande.

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANES, (fp):

Herr talman! Som fröken Andersson sade, har den här saken — i varje fall i korthet — berörts redan i den tidigare debatten, men jag skall ändå ta mig friheten att säga några ord därutöver.

Fröken Andersson sade, att alla var medvetna om de stora och trängande behoven på det här området. När man nu

Anslag till fonden för friluftslivets främjande

är så klart medveten om detta, då är det ju rätt märkvärdigt att man stannar inför den blygsamma höjning som har föreslagits och att man inte vågat sträcka sig längre, när man ändå så väl vet att även vad reservanterna föreslår faktiskt är en ganska blygsam summa i det här sammanhanget. Det är ju så att ju mer semestertiden och annan fritid ökar, desto större blir människornas behov att söka sig ut i naturen. Det är inte bara fråga om idrott, utan det kan vara fråga om mycket annat.

I ett av domänverkets revir i närheten av min hemstad vidtog man i fjol den åtgärden, att man ställde i ordning en hel rad fiskevatten som skulle upplåtas för allmänheten. För ett par, tre veckor sedan hade jag besök av den jägmästare som hade tagit det här initiativet. Han var på samma gång en mycket lycklig och djupt olycklig människa! Han var lycklig över att initiativet hade blivit uppmärksammat, men han var djupt olycklig över att det hade uppmärksamrats så till den milda grad att sjöarna blev, höll jag på att säga, översvämmade av fiskare. Man visste inte hur man skulle ta emot dem, hur man skulle klara frågan om båtar åt dem, hur man skulle skaffa parkeringsplatser o. s. v. Och det beror ju på att i våra bygder finns stora industrier, bl. a. en storindustri där man har skiftgång så att människorna då och då blir lediga i tre, fyra dagar på en gång. Då ger de sig ut i naturen och naturligtvis speciellt till sådana här områden.

Detta visar ju att det initiativ som tagits inte alls räcker till för att klara behovet ens inom detta lilla område. Det måste tas krafttag för att man skall kunna klara friluftslivets främjande i samband med den ökade fritid som människorna får.

Med hänvisning till detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen vid punkt 73.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Det förhållandet att alla konstaterar att behovet är utomordentligt viktigt och stort innebär ju inte att man kan gå med på vilka höjningar som helst. Kungl. Maj:t har dock här höjt anslaget med en halv miljon kronor. Det är för litet, jag erkänner gärna det, men det har talats flera gånger i dag om att det måste ske avvägningar, därför att de ekonomiska resurserna dock tyvärr är begränsade. Därav följer att man måste på bästa möjliga sätt använda de tillgångar som finns. Jag är inte alldeles säker på att det skulle kunna ske, om man bara höjde anslaget här.

Därtill kommer — och det är för mig det viktigaste — att det pågår en utredning som kommer att lägga fram betänkandet i sommar och som vi alltså senare får ta ställning till. Jag hoppas att proposition i ärendet kan föreligga nästa år. Det vet jag dock ingenting om — det är bara en förhoppning.

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANNES, (fp):

Herr talman! Till fröken Andersson vill jag säga, att vi har också försökt vara sparsamma. Vi har i våra partimotioner inte föreslagit några utgifter utan att föreslå motsvarande inkomster i andra partimotioner. Vid vår avvägning har vi alltså funnit att vi skulle kunna vara med på denna höjning.

Jag anser också att det i själva verket är alldeles för litet, men vi har inte haft råd att föreslå mer än fyra miljoner kronor. När fröken Andersson anser att det hon och utskottet stannat vid är för litet, tycker jag att hon, som annars brukar vara en frimodig dam, skulle kunna morska upp sig så att hon skulle kunna ansluta sig till reservationen.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vartdera momen-

Anslag till statens hantverks- och industrilånefond

tet av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

Därefter gjorde herr talmannen i enlighet med de rörande mom. 1 förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Andersson, Axel Johannes*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 10 punkten 73 mom. 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Andersson, Axel Johannes*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 84;

Nej — 50.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

På sedermera gjord proposition bifölls vad utskottet i mom. 2 hemställt.

Punkterna 74—79

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 80

Anslag till statens hantverks- och industrilånefond

I denna punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag samt med avslag å motionerna I: 544, av herr *Mattsson m. fl.*, samt II: 654, av herrar *Eliasson* i Sundborn och *Wahrendorff*, såvitt nu vore i fråga, till Statens hantverks- och industrilånefond för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 18 000 000 kronor.

I de likalydande motionerna I: 544 och II: 654 hade, såvitt nu vore i fråga, hemställts, att riksdagen måtte till Statens hantverks- och industrilånefond för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kronor.

Vid punkten hade reservation avgivits av herrar *Axel Johannes Andersson*, *Bengtson*, *Per Jacobsson*, *Sundin*, *Harry Carlsson*, *Ståhl*, *Eliasson* i Sundborn, *Antonsson*, *Nelander* och *Källstad*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 544 och II: 654, såvitt nu vore i fråga, till Statens hantverks- och industrilånefond för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kronor.

Herr **CARLSSON, HARRY**, (fp):

Herr talman! Vid denna punkt föreligger en reservation som jag skall be att få yrka bifall till. Det gäller ju här att öka möjligheterna för företagarna att få de medel som de behöver för att kunna bedriva sin verksamhet. Som vi alla känner till råder för närvarande åtstramning på lånemarknaden, och det är inte mycket att säga om den saken. Men när vi betänker att det då det gäller de mindre företagen ofta kan före-

Ang. uppförande av en gemensam administrationsbyggnad för Svenska turisttrafikförbundet m. fl.

ligga mycket angelägna lånebehov, som bör komma i särställning, så förstår vi att företagareningarna här har möjlighet att bedöma just sådana lånebehov och hjälpa dessa företagare med de lån som de för tillfället behöver. Detta är ju en mycket angelägen sak just i dagens läge, då åtstramningen på lånemarknaden för övrigt är skärpt. Därför ber jag helt kort att få yrka bifall till den reservation som föreligger i denna punkt.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Jag hoppas att inte behöva komma igen mera — i dag nota bene. Det föreligger här en skillnad på två miljoner kronor mellan yrkandena. Propositionen har föreslagit 18 miljoner och reservanterna 20 miljoner. Jag har blivit förebrådd här förut i dag för att jag stött företagareningarna i det ena fallet och inte i det andra. Den lilla näpna skillnaden är dock att vi i utskottet fick upplysning om att vederbörande har pengar och att fonden räcker till för de behov som det här är fråga om. Men det var ju inte fallet beträffande punkten 17. Därför är det inte vanlig fruntimmersaktig ologiskhet som ligger bakom mitt ställningstagande utan ett fullt sakligt bedömande, precis som det alltid är fallet hos herrarna, som bekant. Det är alltså det förslag som kommerskollegium har framlagt, som utskottet här stöder, och som propositionen har byggt på.

Jag ber helt kort, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse

denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Mattsson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 10 punkten 80, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Mattsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 93;

Nej — 42.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkterna 81—88

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 89

Lades till handlingarna.

Ang. uppförande av en gemensam administrationsbyggnad för Svenska turisttrafikförbundet m. fl.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av en för Svenska turisttrafikför-

Ang. uppförande av en gemensam administrationsbyggnad för Svenska turisttrafikförbundet m. fl.

bundet m. fl. institutioner gemensam administrationsbyggnad (Sverigehuset) på Blanchetomten i Stockholm jämte en i ämnet väckt motion.

I propositionen nr 28 hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Gemensam administrationsbyggnad för Svenska turisttrafikförbundet m. fl. för budgetåret 1964/65 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 3 375 000 kronor.

Förutom turisttrafikförbundet avsåges upplysningsberedningen, Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet och Stockholms turisttrafikförbund skola få kontorslokaler i nämnda byggnad, som också komme att innehålla utställningslokaler m. m.

Byggnaden hade kostnadsberäknats till 10 miljoner kronor i prisläget den 1 juli 1963.

I en inom första kammaren av herr Lager väckt motion (I: 358) hade yrkats, att riksdagen skulle avslå propositionen.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 358, till Gemensam administrationsbyggnad för Svenska turisttrafikförbundet m. fl. för budgetåret 1964/65 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 3 375 000 kronor.

Herr LAGER (k):

Herr talman! Då regeringen lade fram förslag om beviljande av ett första anslag på 3 375 000 kronor för uppförande av ett s. k. Sverigehus vid Kungsträdgården, yrkade jag motionsledes avslag på propositionen. Utskottet har emellertid tillstyrkt regeringens förslag, och jag vill därför med några ord motivera mitt avslagsyrkande.

Jag är inte motståndare till att de institutioner som nämnts i regeringför-

slaget samlas under ett tak, om detta kan anses innebära en effektivisering av organisationernas och institutionernas verksamhet — förutsatt att verksamheten är till gagn för vårt folk. Mitt yrkande lägger tyngdpunkten vid att detta bygge inte tillhör de nu angelägna byggnadsobjekten. De organisationer och institutioner som avses bli sammanförda i Sverigehuset står inte utan tak över huvudet. Deras arbetslokaler är spridda i staden, och det kan givetvis tynga verksamheten. Å andra sidan finns det ju telefon och postverk att tillgå för att upprätthålla och knyta kontakter. Alldeles utan tekniska hjälpmedel för att överlägga om och samordna verksamheten är de berörda organisationerna och deras anställda således inte.

Kön av bostadssökande i Storstockholm räknar enligt uppgifter i dagens tidningar 120 000 personer. Av dessa är några tiotusental utan eget tak över huvudet. Det förefaller mig vara mera angeläget att i första hand och så snart som möjligt skaffa dessa människor bostäder.

Jag har i andra sammanhang uttalat den meningen att bostadsbyggandet skall ha absolut förtursrätt till kapital, byggnadstekniker, byggnadsarbetare och tomtmark, ända till dess bostadsköerna har försvunnit. Regeringen tycks i stort sett dela denna mening. Uttalanden av finansministern under senare tid tyder därpå, och inrikesministerns proposition angående ändrad lydelse av lagen om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete har till syfte att ge myndigheterna större möjligheter att fördela tillgängliga byggnadsresurser, så att bostadsbygget ges förtursrätt.

De uttalanden jag syftar på liksom förslaget i propositionen 95 till årets riksdag måste hälsas med tillfredsställelse. För att en sådan lagändring som föreslagits skall ha någon mening och verka i åsyftad riktning, måste emellertid de tillståndsgivande myndigheter-

Ang. uppförande av en gemensam administrationsbyggnad för Svenska turisttrafikförbundet m. fl.

na i sin praktiska gärning handla i lagens anda. Denna är klart angiven i propositionen. Departementschefen säger att »bostadsbygget måste ges högsta prioritet» och att regeringen bör ges fullmakter att skilja ut de byggnadsobjekt som är mindre angelägna.

Så långt jag förstår handlar riksdagen inte i överensstämmelse med denna syn på saken, om det begärda anslaget beviljas. Visserligen kan man invända att beviljandet av föreslagna 3 375 000 kronor inte innebär att man börjar bygga huset, men meningen är att byggnadsarbetena skall sättas i gång i höst. Och detta är jag emot. Det säkraste sättet att hindra att detta icke angelägna bygge kommer i gång år 1964 är att vägra anslag till bygget.

Det finns ytterligare ett skäl för att man bör dröja med uppförandet av Sverigehuset och pröva saken ännu en gång. Vad som behöver omprövas är förläggningen av huset. Det förefaller mig som om hörnet av Hamngatan och Västra Trädgårdsgatan inte är den lämpligaste platsen för en byggnad av detta slag. Om den är avsedd att verka attraherande på turister förstår jag att varuhus- och butiksägare i grannskapet anser att Sverigehuset kommer att ligga bra till. För turisterna blir det emellertid kanske litet besvärligare. Hur skall t. ex. parkeringsfrågan ordnas? Skall Kungsträdgården tagas i anspråk för ett sådant ändamål? En tidigare förutsättning var att det skulle byggas ett parkeringshus i närheten av Sverigehuset. Denna förutsättning har såvitt jag förstår bortfallit. Det blir inte något parkeringshus i Kungsträdgården, gudskelov.

Jag har bara med dessa ord velat motivera mitt avslagsyrkande, och jag ber att få yrka bifall till min motion.

Herr BOMAN (fp):

Herr talman! Frågan om byggandet av ett Sverigehus grundar sig på ett ti-

digare principbeslut och har varit föremål för en ingående utredning. Man vill ju söka få till stånd en samling av alla de organisationer som skall upprätthålla våra kontakter med omvärlden.

Jag citerar ur utredningens betänkande. Utredningen föreslår inrättandet av ett för samtliga berörda organ gemensamt informationscentrum, där olika kategorier av Sverige-besökare skall kunna få tillgång till den allmänna information om vårt land som de önskar. Det säges vidare: »Ansvaret för ett dylikt gemensamt informationscentrum bör anförtros Svenska institutet och därvid lämpligast dess bibliotek. Det gäller främst service åt besökare i form av muntliga upplysningar och tillhandahållande av informationsmaterial samt besvarande av skriftliga förfrågningar. I den mån biblioteket inte kan besvara en förfrågan, bör det kunna ge anvisning om var information i denna fråga står att få. I anslutning till informationscentrum bör finnas läsrum samt lokaler för enskilt studium och arbete. I närheten av informationscentrum bör också förläggas utrikesdepartementets pressrum såsom det naturliga serviceorganet för såväl de i Stockholm stationerade utländska journalisterna som för de journalister, vilka har ärenden till något av upplysningsorganen. För att kanalisera besökarna till informationscentrum eller till andra enheter inom byggnaden, skall innanför huvudentrén finnas en för upplysningsorganen gemensam reception. I anslutning till huvudentrén bör vidare den regionala turistorganisationen i Stockholm, Stockholms turisttrafikförbund, ha en informationsbyrå, som kan tillhandahålla enklare turistiska upplysningar samt i övrigt hänvisa turisterna till förbundets egentliga informationskontor i det centrala Stockholm.»

Utredningens förslag har varit ute på remiss till olika myndigheter och institutioner, bl. a. järnvägsstyrelsen,

Ang. uppförande av en gemensam administrationsbyggnad för Svenska turisttrafikförbundet m. fl.

byggnadsstyrelsen, statskontoret, Svenska Unescorådet, kommerskollegium efter hörande av handelskamrarna i riket, Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet, Svensk-amerikanska nyhetsbyrån, Sveriges allmänna exportför- ening, Sveriges industriförbund, Svenska turisttrafikförbundet, Sveriges redareförening, Scandinavian Airlines System och Svensk-internationella pressbyrån. De flesta har tillstyrkt förslaget.

Jag har med detta velat påpeka att det är ytterst angeläget att vi får en administrationsbyggnad just för denna verksamhet. Jag förstår mycket väl herr Lagers inställning när det gäller att ge prioritet för bostadsbyggande, men man kan väl knappast i detta sammanhang föra en sådan debatt. Det gäller här för Sverige med det tilltagande internationella samarbetet som nu finns att skapa möjligheter att upprätthålla kontakterna med utlandet. Och det är angeläget att denna byggnad kommer att uppföras så snart som möjligt.

Vad sedan beträffar placeringen av huset vid Kungsträdgården har vi inom utskottet haft tillfälle att se en modell av detta hus, och vi har haft en föredragning inom utskottet av ärendet utav byggnadsstyrelsen och funnit att den föreslagna platsen är väl vald — den ligger ju centralt till vid Kungsträdgården. Och parkeringshus byggs vid Regeringsgatan.

Med hänvisning till utskottets skrivning ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr LAGER (k):

Herr talman! Jag vill bara till herr Boman säga att jag inte är motståndare till att man samlar dessa institutioner i en enda byggnad, om detta kan öka effektiviteten och underlätta arbetet för de anställda. Men frågan är om de, i den nödsituation i fråga om bostäder som vi befinner oss i här i Stockholmsregionen, har möjlighet att hanka sig

fram ett år eller två eller kanske tre år till utan att detta inverkar så synnerligt menligt på verksamheten.

I detta sammanhang är det, såvitt jag förstår, meningen att också göra en ganska våldsam utbyggnad av dessa institutioner. De förfogar för närvarande över 1 400 kvadratmeter kontorsyta. Det har i utredningens betänkande räknats med en behövlig yta av 1 900 kvadratmeter, men om jag läst rätt i handlingarna, kommer detta hus som skall byggas att innehålla över 5 000 kvadratmeter. Skall dessa institutioner ta i anspråk hela detta utrymme, eller är det avsett att där inhysa även någonting annat som inte har med dessa institutioner att göra?

Jag är inte heller motståndare till att reklamverksamheten för Sverige i utlandet bygges ut — ty det är väl detta det hela i huvudsak här syftar till. Men jag ställer mig frågande till om denna utbyggnad behöver ske i den takt som här är förutsatt.

Beträffande slutligen placeringen av ett hus i Stockholm för detta ändamål tror jag att den plats som föreslagits är mindre lämpad.

Herr BOMAN (fp):

Herr talman! Det sista som herr Lager anförde kan man alltid diskutera. Jag vidhåller att platsen är ur alla synpunkter lämplig.

När det gäller storleken av huset har vi lärt oss av erfarenheten att om en officiell byggnad skall uppföras bör man inte ta till den i underkant, ty det har visat sig att lokalerna ganska snart blir ianspråktagna och man bör tänka på den framtida utvecklingen. Om de inte blir ianspråktagna för det ändamål det här gäller redan från början, finns givetvis de som vill hyra lokaler inom detta hus.

Jag ber ännu en gång att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. särskilt investeringsavdrag för industriens maskinanskaffningar

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de därunder framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i riktlinjerna för den statliga exportkreditgarantiverksamheten jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillbyggnad av Institutet för metallforskning.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang. särskilt investeringsavdrag för industriens maskinanskaffningar

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskilt investeringsavdrag i vissa fall vid taxering till statlig inkomstskatt, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 24 januari 1964 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 40, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) förordning om särskilt investeringsavdrag i vissa fall vid taxering till statlig inkomstskatt;

2) förordning angående ändring i förordningen den 9 december 1960 (nr 658) med provisoriska bestämmelser om beskattningen av aktiebolags och ekonomisk förenings inkomst i vissa fall; samt

3) lag om ändring av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

I syfte att stimulera industriens maskininvesteringar hade i propositionen framlagts förslag om särskilt investeringsavdrag vid den statliga taxeringen motsvarande tio procent av kostnaden för under år 1964 anskaffade maskiner. Vidare hade föreslagits, att den s. k. Annell-lagen skulle förlängas att gälla under ytterligare fyra år. Detta innebar bland annat att avdragsrätt under sex år för utdelningar upp till 4 procent av inbetalat aktiekapital skulle gälla även i fråga om nyemissioner under åren 1967—1970. Slutligen hade framlagts förslag om rätt för svenska exportföretag, som för sin försäljning i utlandet anlidade utländska dotterbolag, att vid inkomsttaxeringen åtnjuta avdrag för avsättning till internvinstkonto med belopp motsvarande den vinst, som belöpte å lagertillgångar, vilka vid beskattningsårets utgång kvarläge osålda hos dotterbolaget.

Det föreslagna särskilda investeringsavdraget beräknades medföra ett skattebortfall för budgetåret 1964/65 med ungefär 100 miljoner kronor. Avdraget var avsett att tillämpas första gången vid 1965 års taxering. Övriga bestämmelser hade föreslagits träda i kraft omedelbart.

Till utskottet hade hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 655, av herrar *Axel Johannes Andersson* och *Nils Hansson*, samt II: 805, av herr *Wedén m. fl.*, vari hemställt,

1. att riksdagen vid behandlingen av det i Kungl. Maj:ts proposition nr 40 framlagda förslaget om särskilt investeringsavdrag måtte besluta sådan utformning av förordningen, att rätt till avdraget i fråga skulle gälla vid maskininvesteringar avseende industriell

Ang. särskilt investeringsavdrag för industriens maskinanskaffningar

tillverkning, oberoende av om företaget även bedrev annan verksamhet än industriell;

2. att riksdagen i samband med behandlingen av samma proposition måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära fortsatt, skyndsamt utredningsarbete i syfte att utarbeta och för riksdagen framlägga förslag om rätt i skattelagstiftningen till avskrivning på återanskaffningsvärde av maskiner och inventarier; samt

3. att riksdagen i övrigt vid propositionens behandling måtte beakta vad i motionerna anförts;

II) de likalydande motionerna I: 656, av herrar *Torsten Andersson* och *Harald Pettersson*, samt II: 800, av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.*, vari föreslagits,

att riksdagen skulle besluta om sådan ändring i det i proposition nr 40 framlagda förslaget om särskilt investeringsavdrag, att rätt till avdraget i fråga skulle gälla för maskininvesteringar avseende industriell verksamhet och oberoende av om företaget även bedrev annan verksamhet;

att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 40 i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om skyndsamt utredning av frågan rörande avskrivning på maskiners och inventariers återanskaffningsvärde och om att förslag i ärendet snarast möjligt måtte föreläggas riksdagen; samt

att riksdagen i övrigt skulle beakta vad i motionerna anförts;

III) de likalydande motionerna I: 657, av herr *Hübinette m. fl.*, och II: 803, av herr *Nilsson* i Lönsboda *m. fl.*, vari yrkats att riksdagen i anslutning till proposition nr 40 skulle besluta, att investeringsavdrag skulle tillkomma förutom industrien jämväl företag inom handel, jordbruk och skogsbruk;

IV) de likalydande motionerna I: 658, av herr *Ferdinand Nilsson m. fl.*, och

II: 802, av herr *Larsson* i Borrbý, vari anhållits,

dels att i propositionen nr 40 föreslagna skatteavdrag vid investering måtte utgå även till mindre företag, småindustri och hantverk vid investering under 1964 till kostnad av minst 3 000 kronor;

dels att såsom sådan investering måtte betraktas även inköp av alla slags varaktiga kontorsinventarier samt personbilar, lastbilar, bussar och andra motorfordon, huvudsakligen avsedda för företagets behov;

V) de likalydande motionerna I: 659, av herr *Stefanson m. fl.*, samt II: 804, av herrar *Nordgren* och *Magnusson* Borås, vari hemställt, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 40 måtte besluta sådan utformning av förordningen om särskilt investeringsavdrag, att rätt till sådant avdrag även skulle tillkomma reparationsverkstäder och verkstäder inom hantverk, vilka för sin produktion anskaffade maskiner av samma slag som egentliga industriföretag; ävensom

VI) motionen II: 801, av herr *Hermansson m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen för sin del skulle avslå förslaget till förordning om särskilt investeringsavdrag i vissa fall vid taxering till statlig inkomstskatt i proposition nr 40.

Till behandling i detta sammanhang hade utskottet jämväl upptagit följande vid riksdagens början väckta, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 427, av herr *Virgin m. fl.*, och II: 513, av herr *Heckscher m. fl.*, vari anhållits att riksdagen måtte antaga i motionerna infört förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), vilket förslag avsåg, att rätt till avskrivning efter återanskaffningsvärdet skulle införas i fråga om maskiner och inventarier; samt

Ang. särskilt investeringsavdrag för industriens maskinanskaffningar

II) de likalydande motionerna I: 575, av herr *Virgin m. fl.*, och II: 685, av herr *Heckscher m. fl.*, vari yrkats att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla, att särskilda sakkunniga måtte utses för teknisk utredning om sådan reformering av avskrivningsreglerna för maskiner i jordbruket, att plan- enlig avskrivning å maskiner i jordbruket (kontantprincipen) kunde med- givas.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet på återopade grunder hem- ställt,

A) att riksdagen, med förklarande att propositionen nr 40 icke kunnat av riksdagen oförändrad antagas, måtte

dels med bifall till de inbördes lika- lydande motionerna I: 655, av herrar *Axel Johannes Andersson och Nils Hansson*, samt II: 805, av herr *Wedén m. fl.*, ävensom motionerna I: 656, av herrar *Torsten Andersson och Harald Pettersson*, samt II: 800, av herr *Hans- son i Skegrie m. fl.*, i vad de avsåge förslaget till förordning om särskilt in- vesteringsavdrag i vissa fall vid taxe- ring till statlig inkomstskatt,

dels ock med avslag å följande mo- tioner, nämligen

1. de likalydande motionerna I: 657, av herr *Hübinette m. fl.*, och II: 803, av herr *Nilsson i Lönsboda m. fl.*,

2. de likalydande motionerna I: 658, av herr *Ferdinand Nilsson m. fl.*, och II: 802, av herr *Larsson i Borrby*,

3. de likalydande motionerna I: 659, av herr *Stefanson m. fl.*, samt II: 804, av herrar *Nordgren och Magnusson i Borås*, ävensom

4. motionen II: 801, av herr *Hermans- son m. fl.*,

samtliga motioner i vad de avsåge förslaget till förordning om särskilt in- vesteringsavdrag i vissa fall vid taxe- ring till statlig inkomstskatt,

antaga vid propositionen fogade för- slag till

1) förordning om särskilt investe- ringsavdrag i vissa fall vid taxering till statlig inkomstskatt med de ändringar, att 1—3 §§ erhöles i betänkandet angi- ven lydelse;

2) förordning angående ändring i förordningen den 9 december 1960 (nr 658) med provisoriska bestämmelser om beskattningen av aktiebolags och ekonomisk förenings inkomst i vissa fall; samt

3) lag om ändring av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

B) att följande motioner, såvitt an- ginge frågan om avskrivning å maski- ner och inventarier, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 427, av herr *Virgin m. fl.*, och II: 513, av herr *Heckscher m. fl.*,

2) de likalydande motionerna I: 575, av herr *Virgin m. fl.*, och II: 685, av herr *Heckscher m. fl.*,

3) de likalydande motionerna I: 655, av herrar *Axel Johannes Andersson och Nils Hansson*, samt II: 805, av herr *We- dén m. fl.*, ävensom

4) de likalydande motionerna I: 656, av herrar *Torsten Andersson och Ha- rald Pettersson*, samt II: 800, av herr *Hansson i Skegrie m. fl.*,

icke måtte föranleda någon riksdag- ens åtgärd; ävensom

C) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 427, av herr *Virgin m. fl.*, och II: 513, av herr *Heckscher m. fl.*,

2) de likalydande motionerna I: 575, av herr *Virgin m. fl.*, och II: 685, av herr *Heckscher m. fl.*,

3) de likalydande motionerna I: 655, av herrar *Axel Johannes Andersson och Nils Hansson*, samt II: 805, av herr *We- dén m. fl.*,

Ang. särskilt investeringsavdrag för industriens maskinanskaffningar

4) de likalydande motionerna I: 656, av herrar Torsten Andersson och Harald Pettersson, samt II: 800, av herr Hansson i Skegrie m. fl.,

5) de likalydande motionerna I: 657, av herr Hübinette m. fl., och II: 803, av herr Nilsson i Lönsboda m. fl.,

6) de likalydande motionerna I: 658, av herr Ferdinand Nilsson m. fl., och II: 802, av herr Larsson i Borrbby,

7) de likalydande motionerna I: 659, av herr Stefanson m. fl., samt II: 804, av herrar Nordgren och Magnusson i Borås, ävensom

8) motionen II: 801, av herr Hermansson m. fl.,

måtte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet i betänkandet anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Reservationer hade avgivits

beträffande investeringsavdraget enligt propositionen

I) av herrar *Einar Eriksson* och *Kristenson* i Göteborg, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den ändrade lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under A hemställa, att riksdagen, med förklarande att propositionen nr 40 icke kunnat av riksdagen oförändrad antagas, måtte

dels med bifall till motionen II: 801 samt med avslag å följande motioner, nämligen

1. de likalydande motionerna I: 657, av herr Hübinette m. fl., och II: 803, av herr Nilsson i Lönsboda m. fl.,

2. de likalydande motionerna I: 658, av herr Ferdinand Nilsson m. fl., och II: 802, av herr Larsson i Borrbby, ävensom

3. de likalydande motionerna I: 659, av herr Stefanson m. fl., samt II: 804, av herrar Nordgren och Magnusson i Borås,

samtliga motioner i vad de avsåge förslaget till förordning om särskilt investeringsavdrag i vissa fall vid taxering till statlig inkomstskatt,

avslå vid propositionen fogat förslag till förordning om särskilt investeringsavdrag i vissa fall vid taxering till statlig inkomstskatt,

dels ock antaga vid propositionen fogade förslag till

a) förordning angående ändring i förordningen den 9 december 1960 (nr 658) med provisoriska bestämmelser om beskattningen av aktiebolags och ekonomisk förenings inkomst i vissa fall; samt

b) lag om ändring av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

II) av herr *Jacobsson*, som dock ej antytt sin mening;

beträffande avskrivning å maskiner och inventarier

III) av herrar *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson*, *Magnusson* i Borås och *Darlin*, vilka ansett, att utskottet bort under B 1 hemställa, att riksdagen måtte antaga det i motionerna I: 427 och II: 513 framlagda förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

IV) av herrar *Stefanson*, *Elofsson*, *Erik Filip Petersson*, *Christenson* i Malmö, *Nilsson* i Tvärålund och *Enskog*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka de i motionerna I: 655 och II: 805 samt motionerna I: 656 och II: 800 framlagda yrkandena om utredning samt att utskottet bort under B 3 och B 4 hemställa, att riksdagen med bifall till förenämnda motioner ävensom i anledning av motionerna I: 427, av herr *Virgin* m. fl., och II: 513, av herr *Heckscher* m. fl., måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära fortsatt, skyndsamt utredningsarbete i syfte att utarbeta och för riksdagen framlägga förslag om rätt i skat-

Ang. särskilt investeringsavdrag för industriens maskinanskaffningar

telagstiftningen till avskrivning på återanskaffningsvärdet av maskiner och inventarier; samt

V) av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson, Magnusson* i Borås och *Darlin*, vilka, under återopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 575 och II: 685, ansett, att utskottet bort under B 2 hemställa, att riksdagen med bifall till förenämnda motioner måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att särskilda sakkunniga måtte utses för teknisk utredning om sådan reformering av avskrivningsreglerna, att planenlig avskrivning å maskiner i jordbruket kunde medgivnas vid kontantmässig redovisning.

Herr **JACOBSSON, GÖSTA**, (h):

Herr talman! Såsom framgår av bevillningsutskottets betänkande har det rätt delade meningar inom utskottet rörande ändamålsenligheten och lämpligheten av att genomföra förslaget om investeringsavdrag. Det finns ju också en reservant, även om han tydligen har lagt ned vapnen. I anledning av vad som förekommit vill jag gärna med några ord beröra frågan ur en något större samhällsekonomisk synvinkel.

Alla iakttagare på det ekonomiska livets område och all samhällsekonomisk expertis är överens om att om vårt lands näringsliv med dess höga kostnadsnivå skall kunna hävda sig i den internationella konkurrensen är det nödvändigt att den industriella produktionsapparaten — och även distributionsapparaten — fortgående rationaliseras. Denna fortgående rationalisering är också ett villkor för att den fulla sysselsättningen skall kunna bestå på längre sikt. Hela den ekonomiska framstegstakten, den höga produktiviteten och hela den fortsatta välståndsökningen står och faller med höjden av investeringsaktiviteten. Det är med stor tillfredsställelse jag konstaterar att finansministerns proposition nr 40 så klart har spikat denna väsentliga synpunkt.

Med den överblick som man inom finansdepartementet har på samhällsekonomiens område, har finansministern inte kunnat undgå att stanna inför den företeelse som den minskade investeringstakten inom industrien utgör. Den har flera orsaker, som jag inte närmare skall gå in på. Den är förtjänt av den allra största uppmärksamhet. Jag har sökt att siffermässigt få belyst hur det förhåller sig med investeringarna. I finansplanen talas om en beräknad total nedgång av de privata investeringarna inom näringslivet för år 1964 med 3,5 procent. Enligt statistiska centralbyråns undersökningar har en volymmässig nedgång i investeringarna skett redan under år 1963 med 2 procent. Nedgången betingades främst av en kraftig sänkning av investeringsvolymen för maskiner och apparater med cirka 8 procent. Dessa beräkningar bygger på verkliga siffror. De beräkningar som i november 1963 gjordes av statistiska centralbyrån rörande industriens investeringsplaner för år 1964 tydde på en fortsatt nedgång under detta år. Man räknade t. o. m. med en nedgång på 10 å 12 procent för den totala investeringsvolymen och cirka 10 procent på maskiner. I den investeringsundersökning som statistiska centralbyrån verkställde så sent som i februari—mars i år visas något fördelaktigare siffror. Enligt dessa skulle nedgången inskränka sig till mellan 3 och 4 procent, därav 3 procent på maskiner och inventarier, allt jämfört med år 1963. I kommentaren till siffrorna säger sig centralbyrån dock snarast räkna med att i realiteten 1964 års investeringsbelopp i löpande siffror totalt kan komma att överstiga 1963. Härvid gäller dock att del-siffrorna för den egentliga industrien tyder på en fortsatt nedgång i investeringsbeloppen år 1964 jämfört med år 1963. Denna nedgång skulle emellertid mer än uppvägas av de ökade investeringarna för elektricitets-, gas- och vattenverk. Februariundersökningarna, alltså de senast tillgängliga, verifierar

Ang. särskilt investeringsavdrag för industriens maskinanskaffningar

i stort sett finansministerns utgångspunkt. Sådana här prognoser är givetvis alltid högst osäkra, men de ger i alla fall en ganska god bild av läget.

Investeringsvolymen för maskiner och apparater inom den egentliga industrien är i sjunkande, det är tydligt. Så är också fallet med investeringarna över huvud taget. En medverkande omständighet härtill kan vara den överkapacitet som otvivelaktigt är för handen på vissa håll. Kostnadsfrågan är emellertid en starkt återhållande faktor, däri ger jag finansministern rätt. Att samma fenomen med de sjunkande investeringarna inom den privata sektorn konstateras även i övriga västeuropeiska länder gör inte saken så värst mycket bättre för vårt vidkommande.

Det är förvisso angeläget att investeringsaktiviteten hålles uppe. Detta måste vara en mycket viktig primär uppgift för den ekonomiska politiken. Jag tycker det är riktigt att de åtgärder i investeringsstimulerande syfte som föreslagits i propositionen går ut på att minska kostnaderna nämast för maskininvesteringar. Det föreslagna investeringsavdraget har denna effekt, och jag ställer mig därför positiv till detsamma. Det utgör temporärt en värdefull förbättring av industriens självfinansieringsmöjligheter.

Gentemot reservanterna herrar Einar Eriksson och Kristenson i Göteborg vill jag framhålla att jag är övertygad om att verkstadsindustrien skall kunna klara de ökade maskinbeställningar som det kan bli fråga om. Reservanterna har i denna del bedömt saken mera pessimistiskt. Jag ber emellertid att få peka på att leveranserna kan få äga rum ända till slutet av år 1966. Det finns alltså här mycket tid att dra på.

Att jag trots min positiva inställning till bevillningsutskottets betänkande fogat en blygsam blank reservation kräver kanske ett tillrättaläggande. Reservationen har tillkommit framför allt därför att jag menat att den utformning som författningstexten fått såväl i proposi-

tionen som i utskottsbetänkandet kommer att ge upphov till besvärliga gränsdragningsproblem och även kommer att i praktiken framkalla ovisshet om när rätt till investeringsavdrag föreligger för de skattskyldiga.

Vidare hade jag menat att starka skäl förelegat för att jämförliga investeringar inom handeln och vissa servicenäringar, framför allt inom partihandeln, borde ha medtagits. Man kan fråga sig varför exempelvis inte partihandeln skall få avdrag för sina truckar när industrien får det. Det ter sig för företagarna inom partihandeln onekligen som en diskriminering. Herr talman! Med hänsyn till den ram för skattebortfallet som har uppställts på 100 miljoner kronor för budgetåret 1964/65 och syftet med avdraget har jag emellertid anslutit mig till majoriteten i denna punkt.

Jag skall med några ord belysa de gränsdragningsproblem jag nyss pekade på. I propositionens lagtext fanns ett gränsdragningsproblem, utskottsbetänkandet har skapat två sådana. Av dessa båda hänför sig det ena till rekvisitet att det skall vara fråga om »rörelse avseende industriell tillverkning». Det kan möta svårigheter i praktiken att i det individuella fallet avgöra om det är fråga om industriell tillverkning eller något annat, t. ex. förpackning. Det finns ingen närmare beskrivning av vad som skall förstås med industriell tillverkning. Det är såvitt jag kan förstå en ny term i skattemässiga sammanhang, där man eljest brukar tala om »inkomst av rörelse».

Den andra punkten, där gränsdragnings svårigheter möter, sammanhänger därmed att utskottet i motsats till propositionen intager den ståndpunkten, att avdraget uteslutande skall avse maskiner men icke inventarier. Här kommer i praktiken en massa resonemang att uppstå mellan företagen och skattemyndigheterna om vad som är maskiner och vad som är inventarier. Propositionen knyter i denna del an till det vanliga skattemässiga begreppet »ma-

Ang. särskilt investeringsavdrag för industriens maskinanskaffningar

skiner och andra döda inventarier». Det är enklare.

Det måste tydligen nu ankomma på riksskattenämnden att knäcka dessa problem och utfärda lämpliga anvisningar, men det är enligt min mening något otillfredsställande att hithörande problem inte fått en lösning redan i lagtexten.

Herr talman! Jag har ansett mig icke kunna underlåta att lämna denna motivering till min blanka reservation. Jag har emellertid intet annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan under punkt A.

Reservation nr III av herr Yngve Nilsson m. fl. beträffande avskrivning å maskiner och inventarier tar sikte på en fråga som flera gånger tidigare på grundval av högermotioner varit föremål för riksdagens prövning, nämligen frågan om rätten till avskrivning på återanskaffningsvärdet. Reservation nr IV av herr Stefanson m. fl. gäller i princip samma sak. Skillnaden mellan de båda reservationerna ligger däri, att medan reservationen av herr Yngve Nilsson m. fl. går ut på antagande av lagtext, så går reservationen av herr Stefanson m. fl. ut på yrkande om utredning.

Båda reservationerna utgår från att avskrivningsreglerna bör vara så utformade att de tillåter en realekonomisk avsättning av medel för återanskaffning av förbrukade och förslitna produktionsmedel. Det nuvarande systemet medger ej detta. Till följd av penningvärdeförsämringen är det nämligen mycket ofta på så sätt att om en företagare vill ersätta en försliten maskin genom att köpa en ny så måste han betala ett mycket högre pris för den nya maskinen än han har betalat för den gamla. Prisökningen kan vara ganska betydande. Den kan vara 20, 30 eller 40 procent, ibland mera. Allt blir tyvärr dyrare för varje år. Företaget har emellertid endast haft möjlighet att avskrika maskinen enligt det ursprungliga priset. Nya pengar måste därför till.

Ur företagsekonomisk synpunkt är det av betydelse att det i rörelsen investerade rörelsekapitalet kan bibehållas intakt. De nuvarande avskrivningsreglerna förhindrar detta. Motionens lagtext innebär att skattskyldig — utöver sedvanligt avdrag — skall äga åtnjuta avdrag för framtida prisstegring med ett belopp motsvarande en femtedel av anskaffningskostnaderna, alltså med 20 procent.

Jag yrkar, herr talman bifall till reservation III.

Även reservation V är en gammal bekant. Den går ut på att också jordbrukare, som deklarerar efter kontantprincipen, skall äga rätt till planmässiga avskrivningar för kostnader för anskaffande av maskiner och redskap. Jordbrukare, som deklarerar efter denna princip, alltså kontantprincipen, har en ogynnsam ställning när det gäller anskaffning av maskiner och redskap för nya behov. Jag yrkar, herr talman, bifall också till reservation V.

Herr ADOLFSSON (k):

Herr talman! Även om det verkligen hade funnits ett behov av att stimulera bolagen till ökade inköp av maskiner och apparatur kunde enligt vår mening den av regeringen föreslagna och av utskottet förordade metoden icke accepterats. Det kan visserligen sägas att denna metod inte alltigenom slår blint, ty i fråga om att gynna storbolagen är den absolut pricksäker. Men den slår blint i den meningen att gåvan skänks åt bolagen helt oberoende av om det i det speciella fallet verkligen är ett samhällsintresse eller inte att få en ökad maskin- och inventarieutrustning. Det finns nämligen olika graderingar i fråga om produktionens samhällsnyttighet. En produktion kan ju vara mer eller mindre samhällsnyttig. Det finns också produktion som i varje fall i vissa situationer inte alls kan betraktas såsom samhällsnyttig. Denna hundramiljonersgåva i form av en särskild avdragsrätt

Ang. särskilt investeringsavdrag för industriens maskinanskaffningar

för maskininköp ges utan någon som helst sovring beträffande inköpens vikt i förhållande till den samhällsnytta som jag här nämnt. Det är enligt min mening en allvarlig omständighet i detta sammanhang.

Vidare är tendensen beträffande inköpskonjunkturen — om jag får uttrycka mig så — inte så mörk som herr Jacobsson nu framställde den. Den nedgång i maskininvesteringarna som beräknas komma att ske kan väl inte gärna betraktas som alarmerande, om man ser den mot bakgrunden av vad som skett på detta område inom näringslivet under de senaste åren. Jag tycker att nedgången kanske t. o. m. bör betraktas som helt naturlig med tanke på den mycket höga investeringsnivå som på detta område har uppnåtts under en följd av år. Det är ju inte underligt om det då uppstår en viss måttnad som ger utslag i att det blir någon minskning under en viss period.

Slutligen är det också ett faktum att de stora företagen som främst skulle få del av denna extra statliga gåva minst av allt befinner sig i en ekonomisk brydsam situation eller i ett ekonomiskt nödtillstånd. Deras guldålder har varit mycket lång och pregnant. Det kan därför inte gärna föreligga några som helst ekonomiska svårigheter för dem att med egna vinstmedel klara de maskin-, inventarie- och apparatinköp som eventuellt kan vara behövliga för produktionsutveckling inom vederbörande företag.

Dessa företag har dessutom många andra statliga favörer att falla tillbaka på, bl. a. en synnerligen generös avskrivningsrätt och möjligheter till legal skatteflykt genom avsättning till skattefri investeringsfond, vartill kommer många andra favörer som jag här inte kan räkna upp. På storbolagshåll ler man förmodligen ganska gott åt denna extra gåva i form av avdragsrätt för maskininköp.

Som skrivningen i den första reservationen till bevillningsutskottets be-

tänkande antyder står denna politik inte heller i överensstämmelse med den penningpolitik som riksbanken praktiserar. Jag erinrar om att medan finansministern motiverar denna hundramiljonersgåva med att maskininköp bör stimuleras, förklarade riksbanksledningens talesman vid den senaste räntehöjningen att denna räntehöjning skedde bl. a. för att söka dämpa maskininköpen. Det ena uttalandet slår totalt benen av det andra. Det är stort omöjligt för oss att sätta tilltro till båda uttalandena, som ju går stick i stäv mot varandra. Inga bärande motiv har, tycker vi, anförts för att man nu skall ge denna ytterligare skattelättnad åt bolagen. Vi nödgas med förbittring stämpla det som utmanande att man vill genomföra en sådan åtgärd samtidigt som man avskaffar tidigare beviljad rätt till skatteavdrag för s. k. fysiska personer. Vi röstade ju nyss om denna sak i riksdagens båda kamrar, och en röst fick fälla utslaget. Medan alltså nu en vanlig inkomsttagare skall få betala några hundralappar mer i skatt genom att avdragsrätten för pensionsavgifter avskaffas, så beviljar man utan vidare 100 miljoner genom ett nytt skatteavdrag för storbolagen. 480 miljoner tar man in på detta sätt från de s. k. fysiska personerna; av dessa 480 miljoner ger man sedan minst 100 miljoner till bolagen. Det är en politik som i vart fall den riksdagsgrupp jag representerar icke är redo att acceptera.

Dessutom tycks ju i varje fall storbolagen knappast riktigt veta hur de skall förfara med sina mängder av vinstmiljoner. Gratisaktieutdelningen är helt enkelt våldsam och har i år för enbart tio större bolag lett till att gratisaktier för 230 miljoner kronor har överlämnats till de tidigare aktieägarna.

För att nu försöka fatta mig kort så vill jag bara säga att vi för vår del inte har kunnat hitta några som helst godtagbara motiv för det slags skattepolitik som dessa två exempel illustrerar: den avskaffade avdragsrätten för pen-

Ang. särskilt investeringsavdrag för industriens maskinanskaffningar

sionsavgifterna och den föreslagna avdragsrätten för bolagens maskininköp. Därför, herr talman, bereder det mig verkligen ingen självövertvinnelse alls att yrka bifall till reservationen nr I vid detta betänkande. Så blir alltså ett yrkande om bifall till den framställt — såvitt man kan se är reservanten själv inte i tillfälle att göra det.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! När man först tog del av den proposition som vi här behandlar, frapperas man av den ringa överensstämmelsen mellan de signaler som där förekom och de uttalanden som hade gjorts och de åtgärder som hade vidtagits av riksbanksledningen. Man hade klart för sig att statsverkspropositionen med sin allmänna uppläggning innehöll vissa moment som kunde tänkas vara riskabla ur inflationssynpunkt, och man fick detta poängterat när riksbanksledningen genomförde räntehöjningen och varnade för en inflatorisk utveckling.

När jag för min del bedömde förslaget fäste jag mig vid att det liksom tog sikte på ett begrepp som kallades för den »egentliga industrien» och att propositionen gällde någonting som väsentligen skulle komma de i aktiebolagsform bedrivna verksamheterna till del. Jag hade litet svårt att riktigt acceptera den gränsdragning som propositionen tydligen avsåg att upprätthålla, då där betonades att räntabilitetssvårigheter hade inträtt i denna del av näringslivet, medan småindustri och annan mindre företagsamhet inte på samma sätt ansågs vara i ett beträngt läge. Stödet inriktades alltså väsentligen på den större företagsamheten.

Jag fäste mig vid att t. ex. företag på landet, som i stor utsträckning är hänvisade till motorismen, inte hade möjlighet att få detta stöd för anskaffning av för rörelsen avsedda personbilar, lastbilar, bussar och andra motorfordon som även delvis utnyttjas

för yrkesmässig gods- eller personbefordran. Det är klart att den mindre företagsamheten får ta vara på möjligheterna till biförtjänster, men de skulle således diskrimineras i detta sammanhang.

För mig stod det klart — och vi var flera som resonerade på samma sätt — att man borde kunna utvidga ramen så att även den mindre företagsamheten kunde komma i fråga. Vi tyckte också det var hårt att man så som propositionen är upplagd skulle binda det hela vid maskininköp, som för 1964 innebar en utbetalning av minst 5 000 kronor. Nu säger man litet lättvindigt i utskottets betänkande, att om gränsen sätts vid 3 000 kronor, blir det rakt inga pengar. Ja, för den händelse maskinköpet bara gällde 3 000 kronor kunde jag ge det resonemanget ett erkännande, men sedan man beställt en maskin kan man få vänta ett eller två år och kanske ännu längre tid innan den till slut blir levererad. Både utskottet och regeringen räknar såvitt jag kan fatta med att delaktighet i den skatterabatterning som det här gäller uppkommer under den förutsättningen, att tillgången skall anses anskaffad när skriftligt avtal om förväret träffats. Det är med andra ord det skriftliga avtalet som är avgörande på den punkten. Om sedan detta skriftliga avtal gäller för en längre tid, skulle man, såvitt jag har kunnat läsa propositionen och utskottets betänkande rätt, kunna med följande leveransår komma upp till väsentligt högre belopp även om 1964 års inbetalning stannar vid 3 000 kr.

Jag konstaterar vidare att jordbrukets maskinanskaffning inte intresserar propositionens författare; handeln och annan småföretagsamhet intresserar ungefär lika litet. När jag sedan ser propositionen utskottsbehandlad finner jag att där gjorts vissa medgivanden — det erkänner jag gärna, och den saken borde jag ju kunna vara glatt överraskad över, eftersom

Ang. särskilt investeringsavdrag för industriens maskinanskaffningar

det så sällan händer att man ruckar det minsta på en proposition — men jag konstaterar att problemet om den mindre företagsamheten inte har tagits upp. Hur harmonierar denna vår tanke på utvidgning av verksamheten med de farhågor som jag förut uttalade beträffande de inflatoriska verkningarna? Såvitt jag kan bedöma gäller att jordbruket är en prisreglerad näring. Den kan således, eftersom det finns tak för priserna, över huvud taget inte vara inflationsdrivande. Jag har också den bestämda meningen att den mindre företagsamheten driver på inflationen oerhört mycket mindre än den större företagsamheten. De stora företagen med sina höga lönetillämpningar är den faktor som särskilt statssekreteraren i finansdepartementet hänvisar till när han talar om inflationsfaran, och jag tror att statsrådet och chefen för finansdepartementet också har så småningom tagit upp den argumentationen. Detta konstaterar jag utan vidare. När jag då ser att man skär bort de delar av den skattesubvention som det här är fråga om, där risken för inflatorisk verkan skulle vara mindre, och i stället inriktar det hela på den del av verksamheten, där den inflatoriska effekten blir störst, så blir jag betänksam.

Jag har med stor förståelse läst vad herrar Einar Eriksson och Kristenson i Göteborg säger i sin reservation, nämligen att totalbudgeten är alltför starkt underbalanserad och därför inte tål den inkomstminskning på 100 miljoner kronor som det här gäller. De anser att man med hänsyn till dessa förhållanden måste iaktta en viss försiktighet. Till herr Jacobssons reservation har jag inte kunnat ta någon ståndpunkt, eftersom den ju är litet kortfattad. Däremot finner jag den av herr Yngve Nilsson m. fl. avgivna reservationen III i många stycken motsvara intentioner som jag kan dela. Å andra sidan förefaller det rimligt att man inte påskyndar det hela så hårt. Jag nöjer mig därför med att instämma i

det yrkande om ett skyndsamt utredningsarbete i syfte att utarbeta och för riksdagen framlägga förslag om rätt i skattelagstiftningen till avskrivning på återanskaffningsvärdet av maskiner och inventarier, som har framförts i en reservation IV av herr Stefanson m. fl. Denna reservation förefaller mig gott kunna bifallas, även om herr Einar Erikssons reservation skulle röna bifall. Detsamma gäller den av herrar Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson, Magnusson i Borås och Darlin avgivna reservationen V, som syftar till en sådan reformering av avskrivningsreglerna att planenlig avskrivning å maskiner i jordbruket kan medges vid kontantmässig redovisning. Det är såvitt jag förstår ett rimligt och rättvist krav.

I enlighet med vad jag sålunda anfört ber jag, herr talman, att få yrka bifall till dels den av herrar Einar Eriksson och Kristenson i Göteborg avgivna reservationen I, den av herr Stefanson m. fl. avgivna reservationen IV och reservationen V av herrar Yngve Nilsson m. fl.

Herr STEFANSON (fp):

Herr talman! Även jag ber att få deklarera att jag är positivt inställd till det förslag som här föreligger om särskilt investeringsavdrag, och jag har på den punkten också anslutit mig till utskottsmajoritetens ställningstagande. Jag kan i mycket instämma i vad herr Jacobsson har sagt beträffande föreliggande utskottsbetänkande. Framför allt de synpunkter som herr Jacobsson anfört på gränsdragningsproblemen har jag mycket stor förståelse för, men även dem som herr Ferdinand Nilsson har anfört.

Den avgränsning till företag med industriell tillverkning som detta förslag innehåller är onekligen i och för sig ägnad att väcka betänkligheter, och den kan säkerligen inte undgå att för skattskyldiga inom andra delar av näringslivet, som inte får rätt till investeringsavdrag, framstå som en viss orättvisa.

Ang. särskilt investeringsavdrag för industriens maskinanskaffningar

Dessutom tror jag att tillämpningssvårigheter inte torde kunna undvikas. Å andra sidan tror jag att det förslag som utskottet framlägger, i vilket utskottet har föreslagit vissa ändringar i propositionen, kommer att medverka till att hyfsa gränsdragningsproblemet något. Utskottet har försökt att starkt begränsa investeringsavdragets användningsområde till industriell verksamhet men har icke gjort någon uppdelning mellan företag som förutom varufabrikation även driver annan verksamhet, t. ex. handel eller reparations- och serviceverksamhet. Om i företaget över huvud taget förekommer tillverkningsindustri, skall företaget ha rätt till detta avdrag.

Dessutom har ju utskottet infört en begränsning till maskiner i rent industriell produktion, vilket också — vad jag kan förstå, i motsats till herr Jacobsson — medverkar till att gränsdragningsproblemen löses något förmånligare.

Herr Ferdinand Nilsson talade om de mindre företagen och sade att han haft uppfattningen att detta förslag huvudsakligen syftade till att ge storföretag i aktiebolagsform möjlighet till särskilt investeringsavdrag. Den uppfattningen hade jag också när jag läste propositionen, men jag tycker att bevillningsutskottet även där har kommit fram till en skrivning och ett ställningstagande som är förmånligare för de mindre företagen. Även en verksamhet med få anställda kan enligt utskottet ha industriell karaktär, så att investeringsavdrag hör kunna medges. Jag ber att få påpeka att förslaget gäller såväl fysiska som juridiska personer; ingen åtskillnad görs i det avseendet.

Ett rätt svårt gränsdragningsproblem har tagits upp i en motion som väckts i denna kammare av mig m. fl. och i andra kammaren av herrar Nordgren och Magnusson i Borås. Det gäller avgränsningen gentemot företag inom hantverks- och industriyrken, framför allt inom reparations- och servicebranscherna. Där kan onekligen begräns-

ningen till industrien framstå som särskilt betänkelig, enär maskinparken i dessa företag ofta är densamma som i de rena industriföretagen. Det kan med fog betraktas som en orättvisa att ett företag av detta slag som anskaffar exakt samma maskiner — t. ex. en svarv eller en fräsmaskin — som ett annat företag med industriell produktion inte skall få åtnjuta samma skattemässiga avdrag som industriföretaget.

Vi har påpekat detta betänkliga förhållande i den av mig nämnda motionen, men utskottsmajoriteten har inte velat tillstyrka avdragsrättens utvidgning till reparations- och serviceverksamhet, liksom inte heller till jordbruk eller handel, utan i skrivningen starkt begränsat användningsområdet till ren tillverkningsindustri, såsom jag redan sagt. Även jag har anslutit mig till det ställningstagandet, enär jag varit på det klara med att en utvidgning av rätten till investeringsavdrag att gälla också verksamhet utanför ren tillverkningsindustri skulle medföra att en gränsdragnings över huvud taget knappast kunde göras. Enda alternativet skulle då ha varit att låta avdragsbestämmelserna gälla maskiner och inventarier för så gott som all verksamhet inom näringslivet, och häremot talar statsfinansiella skäl, eftersom följden skulle bli ett betydligt större skattebortfall än de av finansministern beräknade 100 miljonerna. Jag har för övrigt en känsla av att om man i utskottet alltför hårt hade drivit specialintressen i detta fall kunde hela förslaget ha råkat i farozonen.

Det bör emellertid inte förbises att den nu föreslagna åtgärden kan, så som den är utformad, få en snedvridande effekt. Vid en tillämpning under längre tid skulle sådana verkningar, tycker jag, bli ofrånkomliga. Men förslagets giltighetstid är begränsad till år 1964, och därför anser jag det vara acceptabelt.

En annan, mera långsiktig lösning av problemet att stimulera företagen till ökade investeringar erbjuder det förslag som herr Jacobsson redan talat om,

Ang. särskilt investeringsavdrag för industriens maskinanskaffningar

nämligen att man skulle införa avskrivning på återanskaffningsvärdet för maskiner och inventarier. Rätt till sådan avskrivning saknas ju i vår skattelagstiftning. Ur företagsekonomisk synpunkt bör avskrivningen i princip ske på det belopp för vilket tillgången i fråga kan återanskaffas; i annat fall kommer avskrivningen inte att förslå till återanskaffning av tillgången.

Också det är en fråga som vi under flera år har diskuterat här i riksdagen, och jag nöjer mig med att i detta avseende yrka bifall till reservation II.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Det var rörande vakert när herr Stefanson, en talesman för ett av oppositionspartierna, förklarade sig inte ha drivit de uppfattningar, som han i grund och botten har, av omtanke om att Kungl. Maj:ts proposition i annat fall kunde ha äventyrats. Jag tycker att detta bör särskilt poängteras, eftersom det väl ändå inte är oppositionens huvudsakliga uppgift att gå änglavakt kring Kungl. Maj:ts propositioner.

Herr Stefanson sade också att en utvidgning skulle få statsfinansiella konsekvenser, och det vill jag inte förneka men det är kanske mindre viktigt. Däremot vill jag säga att en omläggning, innebärande att denna särskilda avdragsrätt kommit även den mindre företagsamheten till del i väsentligt ökad omfattning, icke skulle ha medfört samma samhällsekonomiska konsekvenser i form av ökade inflationsrisker. Och det är den synpunkten som jag trodde var den väsentliga. Jag är förvånad över att herr Stefanson lade strängt fiskala synpunkter på en åtgärd vars risker kanske väsentligen blir av inflatorisk karaktär.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Bevillningsutskottet framhåller i sitt betänkande att det har

rätt delade meningar beträffande den här nu föreliggande propositionen. Det framgår också av de reservationer som är fogade till betänkandet. Jag vill gärna säga i det sammanhanget, att jag har full förståelse för de synpunkter som herr Einar Eriksson och hans medreservant framför. Därmed följer att jag tycker att herr Adolfsson höll ett anförande som var mera sakligt än hans anföranden brukar vara. Herr Ferdinand Nilsson hamnade i slutomgången på samma yrkande som herr Adolfsson, och jag förstår att man kan komma fram till den slutsatsen.

Det är nog på det sättet, att hade man inte talat om den här skattelättnaden rätt länge och förstätt att åtskilliga företag gjort sina dispositioner med ledning av de uttalanden som gjorts i den vägen, skulle jag för min del också kunna tänka mig att utskottet låtit bli att tillstyrka den här propositionen. Nu kan jag inte biträda ett avslagsyrkande, eftersom jag tycker att det är inkonsekvent, men utskottet har gjort ett par ändringar i Kungl. Maj:ts proposition, som jag tror kommer att bli till fördel när det gäller den rent administrativa handläggningen. Ändringarna leder också till någonting som jag vill betona för herr Ferdinand Nilsson, nämligen att de mindre företagen på det här sättet får en bättre ställning än enligt propositionen.

Nu vet jag att herr Ferdinand Nilsson kommer att säga att han yrkade på att investeringar på 3 000 kronors belopp skulle godkännas i stället för att gränsen sattes vid 5 000 kronor. Vi har försökt illustrera vårt ställningstagande genom att tala om vilken summa det rör sig om, och jag tror att flertalet ledamöter här i kammaren inser att om man skall få någon effekt kan man inte gå lägre än till 5 000 kronors kostnad för en investering.

Jag erkänner att vi har begränsat effekten av propositionen genom att vi har tagit undan inventarierna. Det är ju fullt logiskt. Om man säger att man

Ang. särskilt investeringsavdrag för industriens maskinanskaffningar

vill stimulera en viss art av investeringar, skall man inte ta med sådana saker som man tycker inte behöver någon stimulans. Jag tänker särskilt på bilansskaffning. Det finns väl ingen — inte ens herr Ferdinand Nilsson — som vill hävda att den delen av investeringsverksamheten bör stimuleras ytterligare.

Utskottet har vidare gjort ett par andra uttalanden som jag tror har ett värde ur tillämpningssynpunkt, och vi har därmed också fått bort ett förhållande som utskottets majoritet nog tyckte verkade orättvist, nämligen att man bara höll sig till sådana företag som huvudsakligen hade industriell karaktär. Nu har vi fått med alla investeringar som avser maskiner för tillverkning, och det tycker jag är ett framsteg. Hur det sedan kommer att verka i ekonomiskt avseende kan vi kanske inte vara absolut övertygade om. Jag hörde att herr Adolfsson sade att vi nyss voterade till staten 280 miljoner och att kommunerna skulle få 200 miljoner. Nu går det bort 100 miljoner här, och herr Adolfsson tyckte att det var överflödigt. I det avseendet delar jag inte hans mening. Om det skulle bli en väsentlig minskning i fråga om maskininvesteringarna, så är det naturligtvis en rätt betänkelig sak med tanke på den framtida produktionsstillväxten, och det är ju detta som får bli avgörande för det hela.

De här behandlade motionerna är gamla bekanta, och det finns ingen anledning att stå och upprepa den argumentation som vi har fört så många gånger. Den är så välkänd för kammarens ledamöter att jag inte behöver upprepa mig på den punkten.

Till slut kanske jag skulle säga till herr Jacobsson i Malmö att reservanten herr Eriksson i Uppsala nog inte har kapitulerat i saken, utan det är nog så att han har kapitulerat för statsrådet Edenmans middagsbjudning, och det tycker jag är mänskligt.

I övrigt ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan i samtliga punkter.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Ericsson i Stockholm hade fullständigt rätt, när han antydde att jag förmodligen skulle tycka att det medgivande som utskottet har gjort till förmån för den mindre företagsamheten var väldigt blygsamt. Jag förstår honom fullständigt, men jag förstår bara inte att han i sammanhanget verkligen tog fram det. Jag tyckte inte att det var så mycket han kom med i det fallet.

Sedan fäste jag mig vid att herr Ericsson då han var i Kinna säkerligen hade lagt andra synpunkter på betydelsen av tillgången på personbilar, lastbilar, bussar och andra motorfordon som förs på inventariekonto. För företag på landsbygden betyder dessa saker ganska mycket. Det är därför, herr talman, som jag har ifrågasatt, om inte även inventarier av detta slag, som delvis utnyttjas för yrkesmässig gods- eller personbefordran, borde kunna komma i fråga när det gäller skatterabattering. Där har man dock gått på en linje som jag inte tycker är landsbygdsvänlig — men allt har väl sina förklaringar.

Jag vill gärna ta fasta på att herr John Ericsson och jag på en punkt i grund och botten har samma uppfattning som herr Einar Eriksson. Vi har samma inställning till det faktum att det låg ett visst riskmoment ur inflationssynpunkt i själva propositionen. När det sedan visade sig att man inte kunde leda över de ekonomiska verkningarna av denna proposition till de delar av näringslivet — det lilla näringslivet — som icke innebär samma fara rent inflatoriskt, blev vi rent av nästan meningsfränder, om det inte hade varit bevillningsutskottets ordförande som ju skall stå bakom Kungl. Maj:ts proposition, medan herr Einar Eriksson hade en betydligt friare ställning. Jag har därför med stor glädje instämt med min länskamrat herr Einar Eriksson.

Ang. särskilt investeringsavdrag för industriens maskinanskaffningar

Herr ERICSSON, JOHN, (s) kort genmäle:

Herr talman! Hela propositionens syfte är ju att stimulera investeringar, när investeringsnivån på något område visar tendenser till att minska. När det gäller bilarna frågade jag om det fanns någon som ville påstå att man i det fallet behövde ytterligare stimulans. Jag trodde det inte, och därför har utskottet varit enhälligt när det gällt att undanta dessa, vilket även propositionen i huvudsak har gjort.

Jag har inte samma uppfattning som herr Ferdinand Nilsson när det gäller olika näringars inflationsdrivande effekt. Det är väl de sammantagna faktorerna i ekonomin som blir avgörande för om prisnivån kommer att stiga och i vilken omfattning den i så fall kommer att stiga, d. v. s. vad vi kallar för inflation. Det är väl paritet mellan olika näringar, så långt jag begriper. Det går inte att säga att mindre företag, t. ex. en viss näring, inte har någon betydelse ur inflationssynpunkt, utan det är väl den sammanlagda effekten som resulterar i en viss riktning, som kan vara inflationsartad.

Herr STEFANSON (fp):

Herr talman! Jag begärde ordet endast för att ändra mitt yrkande. Jag yrkade bifall till reservation II av herr Jacobsson. Visserligen har jag ingenting emot att yrka bifall till herr Jacobssons blanka reservation, men jag tror att det är bättre att jag ändrar mig.

Jag yrkar alltså bifall till reservation IV.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Jag vill bara slå fast att den inflatoriska effekten åstadkommes av de stora vinstmöjligheterna och den höga lönesättningen, herr John Ericsson! Det ligger annorlunda till för den mindre företagsamheten som har helt andra möjligheter i detta fall. Jag blev väldigt förvånad när det lät i propositionen som om det var nödvändigt att

stimulera just de större företagen — den »egentliga» industrien som drivs i aktiebolagsform — men däremot lämna utanför de mindre företagen, som inte är inflationsdrivande på samma sätt. Jag tror inte att lönsamhetsfrågan ligger så till.

Till sist, herr John Ericsson, vill jag slå fast att det väl inte är så förskräckligt märkvärdigt att motorfordon är efterfrågade i detta de många milens land, fastän fordonen med hänsyn till den lönsamhetsnorm som var propositionens bärande moment borde kunna göras något billigare.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner beträffande utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan komme att framställas först särskilt angående envar av punkterna A, B1 och B 2, därefter särskilt rörande punkterna B 3 och B 4 samt slutligen särskilt beträffande punkten C.

I fråga om punkten A, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Einar Eriksson och herr Kristenson i Göteborg vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr Nilsson, Ferdinand, begärde vötering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 23 punkten A, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Ang. särskilt investeringsavdrag för industriens maskinanskaffningar

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Einar Eriksson och herr Kristenson i Göteborg vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Nilsson, Ferdinand*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 121;
Nej — 8.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Därefter gjorde herr talmannen enligt de avseende *punkten B 1* framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i denna punkt hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med III betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Gösta*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 23 punkten B 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med III betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Gösta*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 102;
Nej — 21.

Därjämte hade 10 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Rörande *punkten B 2*, anförde vidare herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med V betecknade reservationen.

Härpå gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Gösta*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 23 punkten B 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Yngve Nilsson m. fl. vid betänkandet avgivna, med V betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans

uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Gösta*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och funnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 98;
Nej — 30.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ytterligare gjorde herr talmannen i enlighet med de beträffande *punkterna B 3 och B 4* förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr *Stefanson m. fl.* vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till vad utskottet hemställt, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Stefanson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter givna varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 23 punkterna B 3 och B 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr *Stefanson m. fl.* vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Stefanson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och be-

Ang. skadestånd på grund av brott funnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 71;
Nej — 61.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet i *punkten C* hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets utlåtande nr 12, angående verkställd granskning av riksbankens och riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

Punkterna 1 och 2

Lades till handlingarna.

Punkterna 3 och 4

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. skadestånd på grund av brott

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 12, i anledning av dels väckta motioner angående målsägandes möjligheter att utfå skadestånd, dels väckta motioner angående skadestånd på grund av brott, dels ock väckta motioner angående ersättning av allmänna medel för skada vid brott av rymling.

Första lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft sex inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna nr 213 i första kammaren av herr *Lundström m. fl.* samt nr 260 i andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.*, angående målsägandes möjligheter att utfå skadestånd,

2) de likalydande motionerna nr 434 i första kammaren av herrar *Holmberg* och *Kaijser* samt nr 465 i andra kammaren av herr *Anners m. fl.*, angående skadestånd på grund av brott, ävensom

3) de likalydande motionerna nr 586 i första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* samt nr 711 i andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.*, angående ersätt-

Ang. skadestånd på grund av brott

ning av allmänna medel för skada vid brott av rymling.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att förevarande motioner, nämligen

1. I: 213 och II: 260,
2. I: 434 och II: 465, samt
3. I: 586 och II: 711,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr **HERNELIUS** (h):

Herr talman! Vid denna tidpunkt avser jag inte att hålla något längre anförande. Jag ställer inte ens något yrkande. Jag skulle bara vilja uttala den förhoppningen, att den fråga som berörs i detta utlåtande måtte, som det heter, falla framåt. Jag har en känsla av att vi i Sverige släpar efter på denna punkt och att alltför länge en minst sagt överdriven konservatism har fått råda i två avseenden, dels så att statens intresse har givits prioritet, dels så att oskyldigt drabbade i vissa fall inte har någon som helst möjlighet att få kompensation eller annan ersättning.

Jag vill tillägga, herr talman, att till och med i England, som inte brukar utmärkas av någon revolutionär anda i lagstiftningen, har man tagit upp detta problem, och frågan är, om vi inte blir akterseglade av engelsmännen. Helt nyligen har brittiska regeringen tillsatt en social nämnd, som ser till att ersättning ges ex gratia, och man har fastställt vissa normer härför. Sålunda utges inte ersättning om skadan är en följd av något brott som vederbörande har provocerat, det får inte ges ersättning till någon medlem i det egna hushållet etc. Den man som allmänt tippas som justitieminister i en labourregering, om det blir en sådan i England, har nyligen uttalat att han för sin del är beredd att förordna en lagstiftning på området i fråga.

Jag vill bara uttala den förhoppningen att vi får upp frågan igen i positiv form snarast möjligt.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 112, till Konungen i anledning av väckta motioner angående änkepensionerna inom folkpensioneringen.

Anmälades och godkändes bevilningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 118, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 46 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare

Undertecknad anhåller härmed om tjänstledighet från riksdagsarbetet under tiden den 6—den 10 april för ofientligt uppdrag (bevistande av Europarådets kommunkonferens i Strasbourg).

Stockholm den 1 april 1964

Carl Albert Anderson

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 50, angående universitetens och högskolornas organisation och förvaltning m. m.;

nr 67, angående anslag för budgetåret 1964/65 till Naturvård: Ersättningar till markägare m. m.;

nr 69, angående anslag för budgetåret 1964/65 till vissa forskningsråd m. m.;

nr 70, med förslag till lag om bidragsförskott, m. m.;

nr 72, angående anslag för budgetåret 1964/65 till byggnadsarbeten vid vissa universitet, m. m.;

nr 74, angående fortsatt utbyggnad av universitetet i Umeå m. m.;

nr 80, angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1964/65;

nr 82, angående provisoriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m.;

nr 83, angående skolväsendets centrala ledning m. m.;

nr 87, angående godkännande av tre tilläggsprotokoll till konventionen den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna;

nr 89, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 5 § 1 mom. tulltaxeförordningen den 13 maj 1960 (nr 391), m. m.;

nr 91, angående den framtida organisationen av upplysningsavdelningen vid statens institut för konsumentfrågor, m. m.;

nr 96, angående inrättande av ett institut för nyttiggörande av forskningsresultat;

nr 97, med förslag till förordning om gasolskatt, m. m.;

nr 99, angående försäljning av viss kronan tillhörig mark, m. m.;

nr 100, angående organisationen av polis-, åklagar- och exekutionsväsendet m. m.;

nr 102, angående fortsatt disposition av visst äldre anslag inom utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 103, med förslag till förordning om ändring i skogsvärderingsinstruktionen den 1 juni 1951 (nr 440), m. m.;

nr 104, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Island för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet;

nr 105, angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1963/64;

nr 107, angående anslag till fortifikationsförvaltningen för budgetåret 1964/65;

nr 109, angående ny organisation av totalförsvarets regionala ledning m. m.;

nr 110, angående vissa anslagsfrågor m. m. inom försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 112, angående reglering av priserna på fisk under budgetåret 1964/65, m. m.;

nr 114, angående viss rationaliseringsverksamhet inom sjukvården m. m.;

nr 115, angående ändrade grunder för den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen;

nr 117, angående inrättande av kreditinstitut för lantbruksnäringarna, m. m.;

nr 118, angående ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer, m. m.;

nr 120, angående vissa fastighetsfrågor m. m. inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 121, angående fortsatt disposition av visst äldre reservationsanslag; och

nr 122, angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter.

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN erhöll på begäran ordet och anförde:

Med hänsyn till omfattningen av de ärenden, som avses i Kungl. Maj:ts propositioner nr 50, 69, 82, 83, 91, 96, 100 och 115, hemställer jag att kammaren måtte medgiva, att tiden för avgivande av motioner i anledning av nämnda kungl. propositioner utsträcks till det sammanträde, som infaller näst efter femton dagar från det propositionerna kom kammaren till handa.

Denna hemställan bifölles.

Anmälades och bordlades en av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjord anmälan, att till utskottet från fullmäktige i riksgäldskontoret inkommit framställning angående engångsunderstöd till f. d. städerskan i riksdagshuset Anna Maria Olsson.

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckta motioner angående utlandssvenskars rösträtt m. m.;

nr 4, i anledning av motioner angående anonymitetsskyddet för den som lämnar uppgift för offentliggörande i tryckt skrift;

nr 5, med anledning av motion om sekretesskydd för vissa läkarintyg;

nr 6, i anledning av motioner om rätt att överklaga departementschefs beslut rörande utbekommande av allmän handling; samt

nr 7, i anledning av väckta motioner angående översyn av ärendefördelningen mellan statsdepartementen;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 22, i anledning av väckta motioner beträffande tullen på vissa varor från u-länderna, m. m.; samt

nr 24, i anledning av väckta motioner angående åtgärder vid beskattningen i syfte att främja sparandet;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 24, i anledning av väckt motion om utredning rörande obligatorisk semester mellan jul och nyår;

nr 25, i anledning av väckt motion om avskaffande av städernas auktionsmonopol;

nr 26, i anledning av väckt motion om utbetalning av folkpension utan ansökan;

nr 28, i anledning av väckt motion angående service- och vårdpersonalens arbetstidsförhållanden;

nr 29, i anledning av väckt motion om ersättning från allmän försäkringskassa för avvänjning från tobaksbruk; samt

nr 30, i anledning av väckta motioner om kompensation för obekvämt arbetstid;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 12, i anledning av väckta motioner angående begreppet tjänstevikt i vägtrafikförordningen;

nr 13, i anledning av väckt motion angående interimslicenser och interimsskylltar för motorfordon;

nr 14, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vattenlagen jämte i ämnet väckta motioner, dels väckt motion om utbyggnad av vattenvården, dels ock väckt motion angående förvaringen av petroleumprodukter i underjordisk cistern;

nr 15, i anledning av väckta motioner dels om vissa föreskrifter för gångtrafikanter, dels angående föreskrift att barn i grupp skall gå på vägens högra sida;

nr 16, i anledning av väckta motioner angående högsta tillåtna axel- och boggitryck för motorfordon; samt

nr 17, i anledning av väckta motioner om lagstiftning rörande avgiftsbelagda trafikanläggningar;

jordbruksutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1964/65 inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 8, i anledning av väckt motion om åtgärder för att förebygga att renar överköres av tåg;

nr 9, i anledning av väckta motioner om utvidgade reserabatter för folkpensionärer m. fl., om utvidgning av statens järnvägars rabatter för folkpensionärer, angående buss- och flygresor för värnpliktiga och angående statens järnvägars rabattresor för studerande, militärer och pensionärer;

nr 10, i anledning av väckta motioner om undersökning av boxningens skadeverkningar;

nr 11, i anledning av väckt motion angående språkstudier i samband med arbete utomlands;

nr 12, i anledning av väckta motioner angående anpassningsproblemen i arbetslivet; samt

Interpellation ang. ersättning för vissa skördeskadador i Halland

nr 13, i anledning av väckta motioner om åtgärder till förmån för rörelsehindrade.

Interpellation ang. ersättning för vissa skördeskadador i Halland

Ordet lämnades på begäran till herr KRISTIANSSON, AXEL, (cp), som yttrade:

Herr talman! Den 1 augusti förra året drabbades stora delar av Halland av en tromb, som förorsakade mycket svåra skador på skörden. Efter framställning från de lokala myndigheterna genomfördes en tillfällig ändring av den ordinarie indelningen i ersättningsområden, varigenom de hårdast drabbade områdena kom att avgränsas från de delar av länet, som inte berördes av tromben. Avsikten härmed var att öka skyddets effektivitet.

En förutsättning för att ersättning skall kunna utgå från skördeskadadeskyddet är att anmälan med uppgift om grödafördelningen inlämnas till lantbruksnämnden före en viss tidpunkt. Sådan anmälan är inte obligatorisk, och tanken har varit, att endast jordbrukare i de områden som drabbats av skador och där ersättning kan bedömas komma att utgå skall lämna in anmälan. Om enbart lokala skador inträffat eller om endast en viss del av ett ersättningsområde berörts, är möjligheterna att få ersättning i allmänhet små. Situationen förändras givetvis när områdesindelningen ändras, vilket skett i Halland efter den tidpunkt då anmälan skulle varit inlämnad.

Skördestatistiska nämnden begärde i sin skrivelse till Kungl. Maj:t i ärendet, att Kungl. Maj:t skulle pröva om inte jordbrukarna i det berörda området skulle ges en förnyad möjlighet att inkomma med skadeanmälan. Detta tillstyrktes också av de tillfrågade remissinstanserna. Kungl. Maj:t fann emellertid inte skäl att medge en sådan förnyad anmälmöjlighet. Följden har

såvitt man kan bedöma blivit, att åtskilliga jordbrukare, som genom den tillfälliga områdesindelningen blivit berättigade att få ersättning, inte kunnat komma i fråga, eftersom anmälan saknas. Den förbättring av skyddets effektivitet, som man önskade uppnå genom den tillfälliga områdesindelningen, har därigenom i hög grad begränsats.

Med hänvisning till det anförda anholder jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få rikta följande frågor.

Är herr statsrådet beredd att lämna kammaren en redogörelse för skördeskadadeskyddets funktion och effektivitet inom det trombskadade området i Halland med särskild hänsyn till de jordbrukare, som inte inkommit med anmälan om skördeskada?

Kan herr statsrådet upplysa kammaren om hur stort merbelopp, som skulle ha utgått, därest en förnyad anmälmöjlighet utnyttjats av alla inom de två tillfälliga ersättningsområdena?

Är herr statsrådet med hänsyn till konsekvenserna beredd att ompröva beslutet att inte medge förnyad möjlighet till skördeskadeanmälan inom de tillfälliga ersättningsområdena i Halland?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 674, av herr *Andersson, Torsten, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 59, med förslag till lag angående ändring i lagen om val till riksdagen m. m.;

nr 675, av herr *Mattsson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 60, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 31 maj 1957 (nr 262) om allmän energiskatt, m. m.;

nr 676, av fröken *Mattson* och fru *Segerstedt Wiberg*, i anledning av

Kungl. Maj:ts proposition nr 63, angående lån till vissa ombyggnadsarbeten vid norrbackainstitutet m. m.;

nr 677, av herr *Persson, Einar, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 68, angående vissa frågor rörande lärarutbildning;

nr 678, av herr *Bergman m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 71, angående omorganisation av statens bilinspektion, m. m.;

nr 679, av herr *Kristiansson, Axel, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 71, angående omorganisation av statens bilinspektion, m. m.;

nr 680, av herr *Hansson, Nils*, och herr *Holmberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 75, med förslag till stämpelskatteförordning, m. m.; samt

nr 681, av herrar *Adolfsson* och *Lager*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 85, angående åldringsvårdsfrågor m. m.

Herr TALMANNEN anförde:

Jag ber att få lämna ett par meddelanden om plena i fortsättningen.

Med hänsyn till antalet och arten av de ärenden, som kommer att bordläggas i dag, är det möjligt att kvällsplennum måste hållas nu på fredag. Jordbruksutskottets utlåtande nr 1, som bordläggs i dag, avses bli framflyttat på föredragningslistan för fredag att behandlas *efter* utlåtanden från konstitutions- och statsutskotten samt betänkanden från bevillningsutskottet men *före* övriga ärenden.

Jag vill erinra om att en handels- och utrikespolitisk debatt hålles nästa onsdag, den 8 dennes.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 18.32.

In fidem
K.-G. Lindelöw

Torsdagen den 2 april

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1964/65 inom handelsdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner;

nr 113, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av en för Svenska turisttrafikförbundet m. fl. institutioner gemensam administrationsbyggnad (Sverigehuset) på Blanchetomten i Stockholm;

nr 114, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i riktlinjerna för den statliga exportkreditgarantiverksamheten jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 115, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillbyggnad av Institutet för metallforskning.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 119, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskilt investeringsavdrag i vissa fall vid taxering till statlig inkomstskatt, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 50, angående universitetens och högskolornas organisation och förvaltning m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 67, angående anslag för budgetåret 1964/65 till Naturvård: Ersättningar till markägare m. m.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 69, angående anslag för budgetåret 1964/65 till vissa forskningsråd m. m., hänvisades propositionen, såvitt den avsåg anslag under nionde huvudtiteln, till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 70, med förslag till lag om bidragsförskott, m. m., hänvisades propositionen, såvitt den avsåg vid propositionen fogade lagförslag, till behandling av lagutskott och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 72, angående anslag för budgetåret 1964/65 till byggnadsarbeten vid vissa universitet, m. m.; och

nr 74, angående fortsatt utbyggnad av universitetet i Umeå m. m.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 80, angående allmän beredskapsstat för budgetåret 1964/65, hänvisades propositionen, såvitt den avsåg jordbruksdepartementets verksamhetsområde, till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 82, angående provisoriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 83, angående skolväsendets centrala ledning m. m., hänvisades propositionen, såvitt den avsåg vid propositionen fogat lagförslag, till behandling av lagutskott och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 87, angående godkännande av tre tilläggsprotokoll till konventionen den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 89, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 5 § 1 mom. tulltaxeförordningen den 13 maj 1960 (nr 391), m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 91, angående den framtida organisationen av upplysningsavdelningen vid statens institut för konsumentfrågor, m. m.; och

nr 96, angående inrättande av ett institut för nyttiggörande av forskningsresultat.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 97, med förslag till förordning om gasolskatt, m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 99, angående försäljning av viss kronan tillhörig mark, m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 100, angående organisationen av polis-, åklagar- och exekutionsväsendet m. m.; samt

nr 102, angående fortsatt disposition av visst äldre anslag inom utrikesdepartementets verksamhetsområde.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 103, med förslag till förordning om ändring i skogsvärderingsinstruktionen den 1 juni 1951 (nr 440), m. m.; samt

nr 104, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Island för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 105, angående ytterligare utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1963/64, hänvisades propositionen, såvitt den avsåg jordbruksdepartementets verksamhetsområde, till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 107, angående anslag till fortifikationsförvaltningen för budgetåret 1964/65;

nr 109, angående ny organisation av totalförsvarets regionala ledning m. m.; och

nr 110, angående vissa anslagsfrågor m. m. inom försvarsdepartementets verksamhetsområde.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 112, angående reglering av priserna på fisk under budgetåret 1964/65, m. m.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 114, angående viss rationaliseringsverksamhet inom sjukvården m. m.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 115, angående ändrade

Interpellation om avsättningen av överskottet å matpotatis, m. m.

grunder för den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen, hänvisades propositionen, såvitt den avsåge anvisande av anslag, till statsutskottet och i övrigt till behandling av lagutskott.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts proposition nr 117, angående inrättande av kreditinstitut för lantrbruksnäringsarna, m. m., hänvisades propositionen, såvitt den avsåge anvisande av anslag, till jordbruksutskottet och i övrigt till bankoutskottet.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 118, angående ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer, m. m.;

nr 120, angående vissa fastighetsfrågor m. m. inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 121, angående fortsatt disposition av visst äldre reservationsanslag; och

nr 122, angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter.

Vid föredragning av bankoutskottets anmälan jämlikt § 21 riksdagsstadgan, att till utskottet från fullmäktige i riksgäldskontoret inkommit framställning angående engångsunderstöd till f. d. städerskan i riksdagshuset Anna Maria Olsson, hänvisades framställningen till bankoutskottet.

Föredrogos och hänvisades motionen nr 674 till konstitutionsutskottet, motionen nr 675 till bevillningsutskottet, motionerna nr 676—679 till statsutskottet, motionen nr 680 till bevillningsutskottet och motionen nr 681 till statsutskottet.

Föredrogos och bordlades ånyo konstitutionsutskottets utlåtanden nr 3—7, bevillningsutskottets betänkanden nr 22 och 24, andra lagutskottets utlåtanden nr 24—26 och 28—30, tredje lagutskottets utlåtanden nr 12—17, jordbruksutskottets utlåtande nr 1 samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 8—13.

På framställning av herr talmannen beslöts att å föredragningslistan för morgondagens sammanträde jordbruksutskottets utlåtande nr 1 skulle uppföras näst efter bevillningsutskottets betänkande nr 24.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 127, angående godkännande för Sveriges del av ändring i konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen; och

nr 131, angående rörlig kredit till försvarets fabriksstyrelse.

Anmälades och bordlades statsutskottets utlåtande nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående svensk medverkan vid upprättande av FN:s fredsstyrka på Cypern.

Interpellation om avsättningen av överskottet å matpotatis, m. m.

Herr JONASSON (cp) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Situationen på potatismarknaden måste betecknas som synnerligen bekymmersam. Enligt uppgifter finns det ett överskott på cirka 70 000 ton. Producentpriset har allt sedan i höstas legat väsentligt under den lägre prisgränsen. Många odlare drabbas av stora ekonomiska svårigheter. Samtidigt innebär det givetvis en betydande nationalekonomisk förlust om potatisöverskottet, som i stort sett måste

Interpellation om avsättningen av överskottet å matpotatis, m. m.

sågas vara av god kvalitet, inte kan avsättas. Under alla förhållanden måste det vara angeläget för statsmakterna att medverka till att situationen på potatismarknaden kan bemästras på så tillfredsställande sätt som möjligt.

Vissa åtgärder i avsättningsfrämjande syfte har vidtagits. Införselavgiftsmedel har sålunda ställts till förfogande för täckande av lagringskostnader m. m. i samband med en avsättning av omkring 20 000 ton matpotatis för tillverkning av råsprit utöver den normala produktionen. Av uppgifter i pressen har framgått att man dessutom överväger att ta regleringsmedel i anspråk för att möjliggöra att ytterligare 10 000 ton matpotatis kan avsättas för stärkelseproduktion. Vidare har numera kvantitativ reglering av införseln av matpotatis beslutats för viss tid.

I en interpellationsdebatt här i kammaren den 10 mars redogjorde jordbruksministern för planer på export av 20 000 ton matpotatis till två u-länder, Algeriet och Kuba. Enligt jordbruksministern fanns det goda möjligheter att detta projekt skulle kunna genomföras. Exporten till Algeriet och Kuba har emellertid inte kunnat komma till stånd. I det nämnda sammanhanget framhöll jordbruksministern vidare, att det fanns anledning att vidta extraordinära åtgärder och att det gällde att handla snabbt, om någonting skulle kunna ske.

De åtgärder, som vidtagits för bemästrande av överskottssituationen, är givetvis av värde. Men det måste konstateras, att de inte är tillräckliga för en tillfredsställande lösning. Det framstår som nödvändigt att ytterligare avsättningsfrämjande åtgärder kommer till. Det torde fortfarande vara möjligt att avlasta överskottet eller en väsentlig del av detta genom export, liksom genom industriell förädling av olika slag.

Sådana åtgärder bör kunna genomföras med anlitande av i första hand regleringsmedel.

Om avsättningen av potatisöverskottet kan ordnas på någorlunda tillfredsställande sätt, förbättras givetvis det ekonomiska läget för odlarna och landet tillföres nationalekonomiskt en vinst. För många odlare är dock ekonomien så ansträngd att de har mycket stora svårigheter att i det ansträngda kreditläget ordna medel till gödsling och andra nödvändiga åtgärder i vårbruket inför den nya produktionen. Det synes mig angeläget att denna svåra situation underlättas, exempelvis genom att särskilda statliga kreditgarantier ställs till förfogande för odlare, som genom utvecklingen på potatismarknaden fått sin ekonomi försvagad.

Med anledning av vad jag här har anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet ställa följande frågor:

Överväger herr statsrådet ytterligare åtgärder i syfte att främja avsättningen av matpotatisöverskottet?

Har regeringen för avsikt att taga initiativ till särskilda statliga kreditgarantier för stöd åt odlare, som fått sin ekonomi försvagad genom utvecklingen på potatismarknaden och inte på annat sätt kan ordna nödvändiga krediter för vårbruket?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.14.

In fidem
K.-G. Lindelöw